

Obi en Tito Tapir

Over het boek

Auteur: Mathilda Masters

Illustrator: Georgien Overwater

Uitgeverij: Lannoo

Over de makers

Mathilda Masters (1963) is ontdekkingsreiziger, aldus Google (en haar website <https://mathildamasters.be>). Aanvankelijk verschool ze zich achter haar pseudoniem en bleef ze vaag over wie ze eigenlijk was (geboren ergens in België in een niet nader te bepalen jaar en moeder van twee zonen). Intussen heeft ze een eigen Wikipedia-pagina waarop je te weten komt wie ze echt is. Masters schrijft zowel grappige verhalen als weetjesboeken, steeds voorzien van de nodige illustraties. Met haar reeks “De keukenprins van Mocano” heeft ze al verschillende malen de prijs van de Leesjury gewonnen. “Obi en Tito Tapir” is het eerste boek uit haar nieuwe reeks.

De Nederlandse **Georgien Overwater** studeerde aan de kunstacademie in Arnhem. Ze illustreert voor televisie (Sesamstraat), animatiefilmpjes, tijdschriften en kinderboeken. Vooral aan Engelse kinderboeken werkt ze graag omdat ze vaak grappig zijn. Je kan haar werk en schetsen bekijken op www.georgienoverwater.nl.

Korte inhoud

Wanneer Obi's buurvrouw sterft, laat ze haar huis na aan een gezin tapirs. Dit is niet naar de zin van de burens, die de dieren laten ophalen door de zoo.

Tijd voor Obi en zijn nieuwe vriendin Mika om in actie te komen en de tapirs te geven waar ze recht op hebben.

1. HET VERHAAL

1.1. Personages

OPDRACHT: WIE IS HET – QUIZ

MATERIAAL

- belletjes, rammelaars, smeerkaasdoosje met droge bonen in, ...
 - scorebord
 - quizvragen (bijlage)
- Omdat er best veel personages meedoen in het verhaal, kan je voordat je ze bespreekt met de juryleden de Wie is het?-quiz spelen. Zo passeren alle personages de revue en is ieders geheugen opgefrist. Je kan dit spel spelen met open of gesloten boek. Verdeel de juryleden in duo's of trio's. Voorzie ze van een belletje of ander voorwerp dat geluid kan maken. Wie eerst belt of rammelt, mag eerst antwoorden. Is het antwoord juist, dan krijgt de groep een punt. Is het antwoord fout, dan krijgt een andere groep de kans om te antwoorden. De winnende groep kan je belonen met applaus, een Titobadge (zie bijlage), een gehaakte of geknutselde roos, ...

- Na de quiz (of zonder quiz) kan je volgende vragen gebruiken om de personage (verder) te bespreken.
 - Wie zijn de belangrijkste personages in het boek? (Obi, Tito tapir, Mika)
 - Waaruit concludeer je dat? (ze doen bijna de hele tijd mee, veel illustraties met de personages op, zonder hen krijg je een ander verhaal, je leert hen goed kennen door woorden, acties, gedachten)
 - Noem enkele andere personages die ook nodig zijn voor het verhaal. (de kapitein, de ouders van Obi, de ouders tapir, de boswachter)
 - Wat is hun rol in het verhaal? (achtergrond, iets eenmalig in gang zetten, geloofwaardigheid verhaal, ...)
 - Waar zou je gravin Balloria plaatsen? (hoofdpersonage want ze heeft een rol in het hele boek, zonder haar is het een ander verhaal maar ook nevenpersonage want ze speelt geen actieve rol in het verhaal aangezien ze reeds gestorven is, er zijn ook grote delen van verhaal waar ze niet genoemd wordt)
 - Neem er even de website van Mathilda Masters bij en lees met de juryleden haar biografie. Gaat er een belletje rinkelen? (Balloria lijkt wel erg op Mathilda Masters)
 - Neem er nu ook één van de boeken van “De keukenprins van Mocano” bij, Masters’ eerdere serie. Lees de intro. Wat valt op? (ook daar speelt de schrijfster als ontdekkingsreiziger een rol) Waarin verschilt Balloria van het schrijfsterpersonage in de Keukenprinsreeks? (de schrijfster is niet langer schrijfster maar een niet schrijfster-personage)
 - Waarom zou de auteur zich in het verhaal inschrijven? (geloofwaardigheid, spelerei, hint voor de lezer)

1.2. Stijl

De illustraties van Georgien Overwater zijn zeer aanwezig in het boek.

- Hoe zou je ze beschrijven? (pentekening met verf, schets, snel, druk, zwart-wit)
- Op welke manier passen ze bij het verhaal? (het verhaal heeft ook vaart, er gebeurt zeer veel, zelfde dynamiek, gedeelde humor)
- Kan het boek zonder illustraties volgens jou? Waarom wel/niet?
- Wat vind je van boeken met veel tekeningen?

1.3. Genre

- Boeken worden standaard van labeltjes voorzien. Dat is handig voor boekenverkopers en bibliotheken maar ook voor lezers.
 - In welke categorieën zou je “Obi en Tito Tapir” plaatsen? Traditionele categorieën: avontuur, spanning, waargebeurd, vriendschap, humor, dieren, geschiedenis, ...
 - Is er een categorie die de meeste stemmen haalt?
 - We weten natuurlijk niet waar de makers hun eigen boek zouden onderverdelen maar je kan wel raden. Kijk daarvoor naar de cover en flaptekst. Welke aanwijzingen vind je daar? (cover: kleurrijk, vrolijk, grappig, dieren; flaptekst: dieren, spanning, grappig)
 - Moeten boeken in één vakje passen? Waarom wel/niet?
- Net als de “Keukenprins van Mocano” wordt “Obi en Tito Tapir” het eerste deel van een reeks.
 - Kennen de juryleden nog reeksen van boeken?
 - Wat vinden ze van zo’n reeksen?
 - Welke mogelijke avonturen kunnen Obi en Tito in een volgend boek beleven?
 - Welke personages willen ze dat er zeker zullen meedoen en welke niet?

1.4. Vertelperspectief / structuur

- Elk verhaal wordt door de ogen van iemand gezien.
 - Wie is dat in “Obi en Tito Tapir”? (Obi)
 - Waarom zou de auteur voor dit personage kiezen? (een kind van de leeftijd van het doelpubliek, grote kans op herkenning bij de lezer, een sympathiek personage, de held van het verhaal, ...)
- Er is nog een boek op de leeslijst dit jaar waarin zowel mensen als dieren een (hoofd)rol spelen, nl. “Tony”. In dat boek wordt gekozen om het dier aan het woord te laten.
 - Hebben de juryleden een voorkeur voor één van beide boeken?
 - Heeft dat te maken met de keuze van het vertelperspectief?

- Stel dat Masters het boek vanuit Tito's standpunt had verteld. Wat zou er dan anders zijn? Wat zouden we meer te weten zijn gekomen?

OPDRACHT: IK BEN TITO

MATERIAAL

- schrijfpapier
- pennen

- **Deel 1:** Herschrijf de ontmoeting tussen Obi en Tito vanuit Tito's standpunt (pp.31-32). Probeer de schrijfstijl van Masters te bewaren (grappig en druk), dan kan je ook het tweede deel van de opdracht doen. Als je ervoor kiest dit niet te doen, kan je de juryleden ook in hun eigen stijl laten schrijven. Een paar richtvragen:
 - Wat denkt Tito van Obi?
 - Hoe beschrijft hij hem?
 - Wat voelt hij als hij Obi voor de eerste keer ziet?
 - Wat doet hij?
 Lees enkele stukjes aan elkaar voor.
- **Deel 2:** Denk vervolgens samen na wat dit ander perspectief voor het verhaal had kunnen doen. Overweeg volgende opties: enkel Tito, enkel Obi (zoals in het boek) of een combinatie van beiden. Als je de voordelen van elk perspectief oplist, kan je dan achterhalen waarom Masters wellicht voor het standpunt van Obi heeft gekozen?

1.5. Tijd

- Het verhaal wordt regelmatig onderbroken door uitweidingen. Haal er bijv. volgende pagina's even bij: pagina 12 (Marks rozen), pagina 22 (Samantha), pagina 30 (keitjes gooien), pagina 81 (de prot).
 - Wat vond je van deze stukjes?
 - Had je een favoriet? Zo ja, waarom vind je dit stuk uiterst geslaagd?
 - Hoe passen ze in het verhaal? (achtergrondinformatie, tempo even naar beneden)
 - Kan je het verhaal begrijpen als je de uitweidingen overslaat?
 - Welke invloed hebben de stukjes op de tijdslijn van het verhaal? (soort pauzeknop)
- Op pagina 46 en volgende vind je fragmenten uit de logboeken van gravin Balloria.
 - Zijn dit ook uitweidingen?
 - Hoe zijn ze vormelijk weergegeven? (op grijze achtergrond in plaats van wit)
 - Hoe verhouden deze fragmenten zich tot de tijdslijn van het verhaal? (verleden)
 - Wat is het belang van deze logboeken? (ze vertellen hoe Balloria de tapirs heeft ontmoet en waarom ze haar hun huis nalaat)

2. VERWERKING

2.1. Mensen en/of dieren

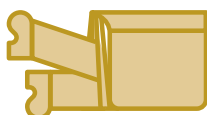
Hoewel Masters haar verhaal vertelt door de ogen van een menselijk personage, Obi, en niet door die van het andere titelpersoonage, Tito, zoekt haar boek geregeld de grens op tussen de twee.

- Waaruit leid je af dat Tito een dier is? (hij ziet eruit als een dier, een tapir is een dier, hij eet rozen, zijn familie wordt naar de zoo gebracht, ...)
- Welke menselijke trekken heeft Tito? (hij kan mensentaal spreken, hij woont in een villa, hij wordt beschreven zoals de andere menselijke personages met gevoelens en gedachten)
- Tito en zijn ouders komen in villa Pavlova wonen. Dat is ondierlijk en zet het verhaal in gang. Kan je het vervolg van het verhaal vertellen en telkens benoemen in welke categorie deze actie/gebeurtenis valt: iets van mensen of iets van dieren?
- Hoe eindigt het verhaal? (ze wonen in de villa)

- Waar past dit einde? (in de tapirs-zijn-ook-mensencategorie)
 - Wat zou de boodschap van de auteur hier kunnen zijn? (de tweedeling dieren/mensen wordt overschat, mensen en dieren kunnen samenleven, in boeken kan alles, happy end, kinderen en dieren aan de macht!, ...)
-

3. VERDER LEZEN

- Een panda voor mijn verjaardag / Sarah Horne en Anna Wilson (Condor, 2022)
<https://www.boekenzoeker.be/een-panda-voor-mijn-verjaardag>
-

Juryleden kunnen online op de boeken reageren. Ga naar www.deleesjury.be, klik op 'Lezen' en dan op de juiste leeftijdsgroep en het boek in kwestie.

Bijlage 1:

Wie-is-het-quiz

1. Wie houdt van nette mensen en rozen? (de vader van Obi)
2. Wie woont in Kasteel Kaneel? (de Kapitein, Obi's opa)
3. Wie is de eerste RIN, Redder in Nood, in het verhaal? (Michelle Mabelle)
4. Wie zegt geregeld 'kak' in het boek? (Obi, later ook Tito)
5. Wie bewaart de logboeken van Balloria? (de Kapitein)
6. Wie is er gestorven? (de gravin van Balloria)
7. Wie zorgt ervoor dat de tapirs gevangen genomen worden en naar de zoo gebracht? (de Prot, de boswachter)
8. Wie heeft de bijnaam KaDootje? (Obi's moeder)
9. Wie wordt verkleed als een baby? (Tito)
10. Wie ontmoeten Obi en Tito in de zoo? (Mika)
11. Wie hebben de tapirs gered voordat ze zelf gered moesten worden? (Balloria)
12. Wie is de Flip van het verhaal? (kraai Samantha)
13. Hoe heten de ouders van Tito tapir? (Mapir en Papir)
14. Wie heeft er behalve opa ook nog een boon voor Michelle Mabelle? (Obi's vader)
15. Wie eet nogal rommelig, is heel lenig en wordt voorzitter van het bevrijdingsfront? (Mika)

Bijlage 2:

Titobadge

Print volgende tekening af, lamineer en werk af met een stukje velcro of speldje op de achterkant.
Je Titobadge is klaar!

Tony

Over het boek

Auteur: Bouke Billiet

Illustrator: Marjolein Pottie

Uitgeverij: Lannoo

Over de makers

Bouke Billiet (1981), geboren en getogen Gentenaar, debuteerde in 2012 met het boek "In de naam van TienKamelen," een maatschappijkritisch verhaal over mensen zonder papieren. Dit leverde hem meteen een nominatie voor de Bronzen Uil op. Naast auteur is hij ook geschiedkundige en lid van een boekenclub. Met Tony is hij toe aan zijn eerste boek voor jonge lezers. In 2018 publiceerde hij wel al het prentenboek "De ijsbeer en de nacht."

De eveneens Vlaamse **Marjolein Pottie** (1970) heeft intussen meer dan vijftig boeken geïllustreerd sinds haar debuut in 1995. Ze studeerde functionele grafiek aan het Sint-Lucas Instituut in Gent. Daarna werkte ze jaren voor de krant als vormgever. Na de geboorte van haar tweede kind verruilde ze haar baan voor een leven als illustrator. Ze heeft intussen heel wat prijzen gewonnen, waaronder de Boekenpauw.

Korte inhoud

Het schaap Tony wil de wereld veroveren die zich uitstrekt buiten de kinderboerderij. Hij schopt het van schaap zowaar tot burgemeester en zelfs tot gevangene. Maar zelfs dan geeft Tony zich niet gewonnen. Hij vindt altijd een oplossing, ook al is dat niet per se de meest aanvaardbare of gangbare.

1. HET VERHAAL

1.1. Personages

Zowel de flaptekst als de eerste pagina beginnen met "Tony is/was een onbeleefd schaap."

- Vinden de juryleden dit een juiste beschrijving? Is Tony onbeleefd?
- Welke uitleg geeft het boek voor deze openingszin? (niemand vertelt hem waar te gaan of wat te doen, hij duwt mensen omver)
- Waaraan ligt Tony's onbeleefdheid? (schaap vs. mensen, kinderboerderij vs. wereld)
- Blijft hij zo in het hele verhaal? (hij pikt vaardigheden op maar blijft wel Tony)
- Vinden de andere personages hem ook onbeleefd? Zie je een verschil tussen personages? (de mensen in het ouderenhuis vinden hem aanvankelijk leuk, later niet meer; idem voor Kiko, Edison en de burgemeester; de autoverkopers hebben het van bij het begin aan de stok met hem evenals de rijken wiens huizen hij herverdeelt)
- Waarom zou de schrijver voor een onbeleefd schaap gekozen hebben i.p.v. voor een braaf schaap? (op de korrel nemen van wat mensen allemaal doen, rechttoe rechtaan levert soms meer op dan eindeloos rond de pot draaien, vaart in het verhaal, leuke dynamiek met de andere personages, humor)

1.2. Stijl

- De toon van “Tony” is al gezet nog voor het verhaal begint. Alvorens over het verhaal te beginnen, kan je de cover en de eerste twee illustraties met de juryleden bekijken.
 - Wat zie je op de tekeningen?
 - Wat voor indruk krijg je van Tony?
 - Hoe zorgt de illustrator ervoor dat je deze indruk krijgt?
 - Beschrijf de tekenstijl. Mogelijke woorden: humoristisch/serieus, kleurrijk/zwartwit, levensecht/gestileerd, simpel/gedetailleerd, getekend/geschilderd/collage.
 - Vind je dat de stijl bij het verhaal past? Waarom wel/niet?
- De tekeningen van Pottie komen hedendaags over. Tegelijk maakt ze gebruik van een eeuwenoude techniek bij het begin van elk hoofdstuk. Laat de juryleden enkele voorbeelden van middeleeuwse initialen zien. Die vind je onder andere op
 - <https://new.artsmia.org/programs/teachers-and-students/teaching-the-arts/five-ideas/medieval-illuminated-manuscripts>
 - <https://www.facsimiles.com/worlds-of-wisdom/of-art-and-history/the-art-of-initials-when-letters-become-images>
 - <https://ascholarlyskater.com/2015/10/06/initials-and-capital-letters-day-six-of-medieval-manuscripts/>
 - Wat hebben deze oude manuscripten met Tony te maken? (de initialen)
 - Was de kleine illustratie bij het begin van elk hoofdstuk je opgevallen?
 - Wat zou de functie van deze kleine tekening kunnen zijn? (sneak peak, samenvatting, hoogtepunt, ...)

De illustrator vertelt hierover het volgende: ‘Ik had een prachtig geïllustreerd boekje “De zeer schone uren van juffrouw Symforosa” gekregen, en Tony was dan ook eerst een pentekeningenschaap. Maar die Tony was toch niet stoer genoeg. De volgende was uitgesneden uit zwart papier, maar was dan weer net iets té stoer.’ Op de foto’s in bijlage kan je het boekje zien waardoor Marjolein Pottie zich liet inspireren en de verschillende stappen om tot de uiteindelijke Tony te komen. In dit filmpje zie je haar aan het werk:

<https://vimeo.com/1003942022/ce90a352e8?share=copy>

- De stijl wordt niet alleen bepaald door de tekeningen maar ook door de woorden van Bouke Billiet.
 - Hoe zou je zijn stijl omschrijven? (grappig, strak, rechttoe rechtaan, ...)
 - De auteur maakt ook dankbaar gebruik van het feit dat haar hoofdpersonage een schap is. Kan je voorbeelden geven? Als ze niet meteen komen, kan je volgend lijstje als leidraad gebruiken.
 - “Steden zijn enorme stallen waar de mensen wonen. Dicht bij elkaar, dat vinden ze leuk. Sommigen wonen op de grond, maar de meesten wonen in de lucht.” (p.11)
 - “‘Dit is het leven’, zei Tony, terwijl hij een kalvertje in zijn mond stak. ‘Is dit het leven?’ vroeg hij. ‘De andere schapen lijken er tevreden mee’, zei Adinda. ‘De andere schapen zijn domme geiten’, gromde Tony.” (p.17)
 - “‘Tot ziens, Tony! Voor een schap ben je geen ezel!’” (p.17)
 - “‘De wereld is groot’, had Adinda gezegd, dus hij had heel wat werk voor de boeg, misschien wel tot na de middag.” (p.20)
 - De passage waar Tony ontsnapt (pp.21-24): het genieten van de “gezonde buitenlucht” (pp.22 en 24), “schapachtig” kijken (p.23), “dom schap” (p.23)
 - “‘Weet je dan niet dat de burgemeester beslist over wat er in je stad gebeurt, wat er op een plein komt en hoe vaak je je ramen moet wassen?’ Maar de man haalde alleen maar zijn schouders op en liep verder. ‘Maar... mensen zijn geiten!’, stampvoette Tony.” (pp.58-59)
 - “Tony trok zich van de hele heisa niks aan, liep het podium op, stak een stuk MIXA-kauwgom in zijn mond en ging op een van de twee stoelen zitten. ‘Zijn jullie klaar met mekkeren? Kunnen we beginnen aan het debat?’” (p.63)

1.3. Vertelperspectief / structuur

- Door wiens ogen lezen we het verhaal? (Tony)
- Gebeurt dit via een ik-verteller of een hij-verteller? (hij)
- Heb je voor de vorige vraag het boek moeten openslaan? Met andere woorden, leek het of Tony dicht bij jou als lezer stond of niet?
- Normaliter kiezen auteurs voor een ik-verteller als ze de lezer een inkijk in een bepaald personage willen geven. Toch slaagt Bouke Billiet daar met een hij-verteller ook zeer goed in. Hoe komt dat? (dialogen, gedachten van Tony worden weergegeven, schrijfstijl is strak, grappig en direct, helemaal zoals je dat van een onbeleefd schaap verwacht)
- Waarom zou de auteur het verhaal vanuit Tony's standpunt brengen? (levert grappige situaties op, kans om verdoken en onverdoken kritiek op mensheid te leveren, een frisse blik, verrassingseffect)

1.4. Einde

- Hoe eindigt het boek? (Tony lost 'alles' op en gaat dan verder de wereld veroveren, met MIXA-kauwgom)
- Had je dit einde verwacht? Waarom wel/niet?
- Op welke manier heeft de auteur dit einde met het begin verbonden? (de kauwgom keert terug, de oorspronkelijke drijfveer van Tony komt weer boven)
- Past dit einde bij het boek voor jou? Waarom wel/niet?
- Wat denk je dat er daarna met Tony gebeurt?

2. VERWERKING

2.1. Helden

- In het begin van het boek redt Tony Edison uit het water. Hij is een held.
 - Hoe merk je dat? (applaus, dank, krant, op bezoek bij burgemeester)
 - Wat vindt Tony van zijn heldenstatus? (leuk maar ook vreemd)
 - Waardoor verandert dit? (hij houdt zich niet altijd aan de regels; zijn maatregelen treffen bijv. de autoverkopers, de wegenbouwers en de rijke mensen)
 - Wat vind je van deze verandering?
 - Onafgezien van het feit dat Tony een schaap is, is dit een realistische evolutie?
 - Kan je voorbeelden uit onze wereld geven?
- Tony belandt uiteindelijk in de gevangenis.
 - Vind je dit terecht?
 - Hoe lost de auteur dit op? (zijn dakloze vriend Hoepel belandt bij hem in de cel en is na een dag weer vrij en kan een boodschap overbrengen)
 - Wat vond je van deze ingreep?
 - Loopt het in het echt ook altijd zo goed af? Met andere woorden, wat doet deze ingreep voor de geloofwaardigheid van het verhaal?

2.2. Maatschappijkritiek

- Het boek leest vlot weg en is met de nodige humor geschreven. Tegelijk laat de auteur via Tony geregeld een kritische stem horen. Die kritiek betreft niet zozeer een bepaalde handeling of een specifiek personage maar een systeem of maatschappelijk gegeven waarin de personages functioneren en het verhaal gesitueerd is.
 - Waar heeft Tony zijn bedenkingen bij? (groenbeleid, veel geblaas en weinig wol, mensheid in het algemeen, auto's, ouderen die buiten maatschappij gezet worden,...)
 - Welk antwoord heeft Tony hierop? (meer parken i.p.v. snelwegen, paar dingen beloven en die dan ook doen bussen i.p.v. auto's, winkel en bib in rusthuis zodat mensen familiebezoek kunnen combineren met boodschappen,...)
 - Wat vind je van zijn kritiek en bijhorende oplossingen?

- Past de kritiek bij het personage Tony? (hij neemt inderdaad geen blad voor de mond, onbeleefd weet je wel; als schaaap heeft hij gras nodig; als dier is hij niet geconditioneerd door de retorische omwegen die politici lijken nodig te hebben)
- Kan je nog dingen bedenken die in de mensenwereld anders zouden kunnen?

OPDRACHT: RECLAME

MATERIAAL

-
- (wit, klad of gekleurd) papier
 - stiften/kleurpotloden/eventueel verf & borstels
 - stof & lijm/kranten/tijdschriften/foto's
-
- Er is één thema dat in het boek ook speelt maar waar Tony, gek genoeg, helemaal in meegaat. Toch is ook hier enige kritiek, zij het niet via Tony, te lezen tussen de regels. Raden de juryleden waarover het gaat? Tip: neem er pagina's 15 tot 17 even bij. (reclame)
 - In het boek laat Tony zich door een aantal reclameslogans leiden. Bekijk eerst de reclames uit het boek.
 - Welke rol spelen ze? (soort gidsen voor Tony)
 - Is die rol meteen duidelijk? (neen, aanvankelijk gewoon grappige noot in het boek)
 - Bedenk vervolgens zelf producten die het verhaal ook hielpen of hadden kunnen helpen. Maak hiervoor een slogan en tekening. Leg alle tekeningen samen en bespreek. Laat de andere juryleden raden waarvoor je reclame is en welke rol ze speelde of kan spelen in "Tony".

Noot: je kan deze opdracht individueel uitvoeren of in kleine groepjes.

3. MEER LEZEN

- De reeks over Bob Popcorn door Maranke Rinck en Martijn Van der Linden (ill.) (Querido) hoofdpersoonage Bob is ook eigenzinnig <https://www.boekenzoeker.be/boeken?tekst=bob%20popcorn>
-

Juryleden kunnen online op de boeken reageren. Ga naar www.deleesjury.be, klik op 'Lezen' en dan op de juiste leeftijdsgroep en het boek in kwestie.

Bijlage 1a

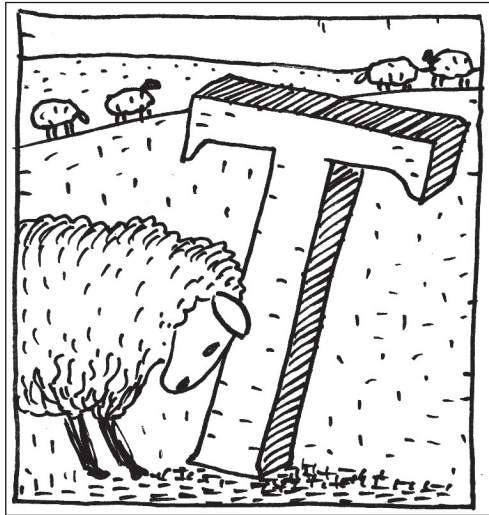
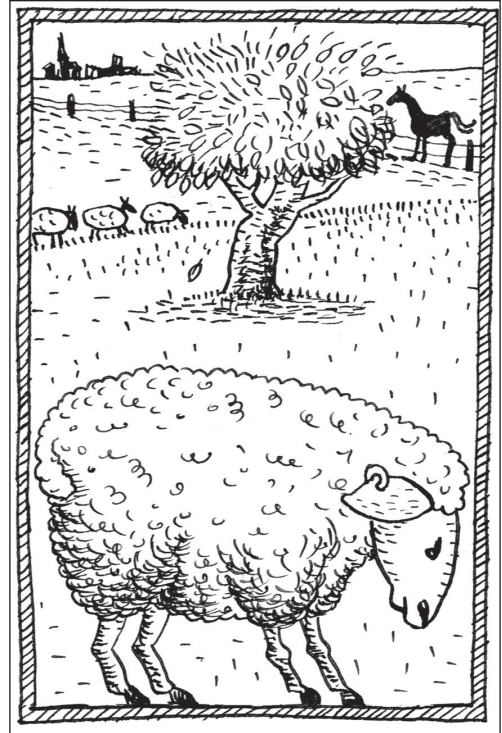
WINTER

Buiten is alles sneeuw en duisternis.

Hierbinnen ronkt en bloost de stoof, het lamplicht legt een ronde klaarte op de tafel, waar rond Symforosa met twee begijntjes aandachtig is naar 't bonte 'Gansekensspel'.

Die blozende, die van de buitenkant, heet juffrouw Siemus, en de andere met haar bebrild, wassen gezichtje, juffrouw Halverdyck-Doorn, ene uit Holland; die twee begijntjes wonen in één huis, en komen 's winters alle donderdagen bij juffrouw Symforosa met het ganzenspel zich amuseren.

Bijlage 1b

Konijn & Boom

Over het boek

Auteur: Balint Zsako

Illustrator: Balint Zsako

Uitgeverij: De Eenhoorn

Over de maker

Balint Zsako werd geboren in Hongarije, maar verhuisde naar Canada toen hij 10 jaar oud was. Inmiddels woont en werkt hij in Los Angeles. Hij is een kunstenaar die met waterverf en inkt schilderijen maakt die tentoongesteld worden in galerijen en musea. Soms maakt hij ook illustraties voor tijdschriften. “Konijn & Boom” is zijn eerste boek. Hij startte met het boek toen zijn zoon, voor wie hij vaak voorlas, vier jaar was. Het was zijn bedoeling om een emotioneel gelaagd en complex verhaal te maken zonder gebruik te maken van geschreven tekst. “Konijn & Boom” ontving internationaal veel erkenning.

Korte inhoud

Dit boek is opgebouwd uit een proloog, negen aktes en een epiloog. In de proloog zien we hoe een door de wind meegenomen zaadje in de grond terechtkomt en uitgroeit tot een boom. Het eigenlijke verhaal begint wanneer een wolf een konijnenfamilie uiteenjaagt. Het konijn dat hij achterna gaat, zoekt zijn toevlucht bij een boom die eenzaam in een grote vlakte staat. Nadat de boom de wolf op de vlucht heeft gejaagd, overtuigt het konijn de boom ervan om samen op zoek te gaan naar zijn familie. Hij graaft de boom uit, zet hem in een karretje en ze beginnen samen aan een lange, fantasievolle reis. Tijdens de zoektocht ontstaat een diepe vriendschap tussen de twee.

Achtergrond voor de begeleider

“Konijn & Boom” is een bijzonder – misschien zelfs verrassend – boek in de selectie voor groep 3 aangezien er geen lettertekst in staat, terwijl we onder lezen doorgaans het lezen van woorden verstaan. Dit boek daagt de juryleden uit om de illustraties te lezen, een vaardigheid die niet noodzakelijk gemakkelijker is. Het risico bestaat dat de juryleden dit boek snel zullen doorbladeren zonder echt te kijken. De hulp van een begeleider, die de leeservaring vertraagt en verdiept, kan een echte meerwaarde zijn voor dit boek. Enkele mogelijkheden hierbij:

- Lees het begin van het boek samen met de juryleden voor je het hen meegeeft naar huis. Op deze manier toon je hen hoe ze tijd kunnen nemen om dit boek echt te lezen en welke vragen ze aan de illustraties kunnen stellen.
- Stel voor aan de ouders om het boek samen met hun kind te lezen. “Konijn & Boom” is een boek voor jong en oud, dus ook ouders kunnen hiervan genieten, en het kan extra mooi zijn om dit samen met hun kind te doen. Als het kind thuis een andere taal spreekt, kunnen ze het boek zelfs in hun eigen taal lezen.
- Herneem tijdens de bijeenkomst een deel van het boek: lees samen met de juryleden een stuk dat jou aanspreekt. Mochten er juryleden zijn die het slechts snel doorgenomen hebben, dan kan je ze op deze manier toch nog eens dieper in de leeservaring meenemen.

Het voorlezen / samenlezen van een tekstloos prentenboek is niet eenvoudig, aangezien je geen tekst hebt om op terug te vallen. Je kan het verhaal helemaal zelf vertellen aan de hand van wat jij ziet in de illustraties. Of je kan de juryleden veel vragen stellen en hen op deze manier het verhaal laten vertellen. Uit onderzoek blijkt dat het het beste is om een gulden middenweg tussen deze twee te zoeken en samen met de juryleden het verhaal te reconstrueren. Je daagt de juryleden uit om zelf het verhaal te ontdekken, maar je verrijkt deze ervaring door hen ook te vertellen wat jij ziet.

Meer achtergrond over het voorlezen en het belang van tekstlozen prentenboeken vind je in deze interessante publicatie: kpz.nl/publicaties/tekstloos-maar-kansrijk-faq/ (het gaat hier vooral over de leeftijdsgroep die nog niet kan of net leert lezen, maar ook meer geoefende lezers kunnen veel meenemen uit het lezen van een boek zonder tekst).

1. HET VERHAAL

1.1. Genre

Besprek met de juryleden het ontbreken van tekst in dit boek.

- Hoe was het voor jou om een tekstloos prentenboek te lezen? Vond je dat moeilijk, ontspannend, saai, mooi, bijzonder...?
 - Heb je eerder al tekstloze prentenboeken gelezen (recent of toen je nog klein was)? Kan je titels noemen?
 - Stel dat er op elke pagina een korte, verhalende zin stond. Hoe zou dat het verhaal veranderen? Zou je het dan beter of minder goed vinden?
 - Hou jij ervan om prentenboeken te lezen? Zo ja, mogen ze tekstloos zijn of liever niet? Zo nee, wat lees jij het liefst?
 - Zou je in de toekomst nog tekstloze prentenboeken willen lezen?
 - Is je mening over tekstloze prentenboeken veranderd door het lezen van dit boek?
- Voor meer hierover, zie "2.1 Tekstloos".

1.2. Personages

We hebben in dit boek twee hoofdpersonages: Konijn en Boom. Kunnen de juryleden – ondanks het ontbreken van woorden in het boek – woorden gebruiken om deze personages te omschrijven?

Laat de juryleden eerst zelf woorden formuleren.

Reik hen vervolgens extra woorden aan door losse kaartjes te maken van het woordenrooster in bijlage.

- Zie je woorden die bij één van de personages passen? Of bij beide? Waarom vind je dit woord passend?
- Veranderen de personages in de loop van het verhaal? Zijn er woorden die enkel / vooral in het begin of op het einde van toepassing zijn?

1.3. Stijl

Bekijk met de juryleden de illustratiestijl.

- Kun je raden hoe de illustrator de tekeningen maakte?
De illustrator zegt hierover het volgende "Bunny & Tree was made using acrylic ink on paper. I know it looks like watercolour but the skies were painted with thin washes of overlapping ink. The characters and elements were then added with an opaque version of the same inks. I cleaned up the artwork in Photoshop, but also left in most of the smudges, overpainting and corrections in the final art. I like that it has moments of imperfection to make it feel human."
- Welke kleuren worden gebruikt? (alle mogelijke kleuren, de aarde is steeds zwart, maar de lucht verandert voortdurend van kleur). Is het kleurgebruik realistisch? (niet altijd, kijk naar de konijnen)
- Hoe zijn de personages afgebeeld? Gestileerd, realistisch? (van veraf eerder gestileerd, maar bij ingezoomde illustraties zien we meer detail)
- Welk perspectief gebruikt de auteur? (steeds hetzelfde zij-aanzicht, hij zoomt wel in en uit)

1.4. Verhaal

- Bekijk eerst met de juryleden de indeling van het boek.
 - Kennen jullie de woorden “proloog” (wikikids.nl/Voorwoord, “akte” ([wikikids.nl/Akte_\(toneel\)](http://wikikids.nl/Akte_(toneel))) en “epiloog” (wikikids.nl/Nawoord)? Kan je ze uitleggen in eigen woorden?
 - Wat onderscheidt de proloog en epiloog van de aktes? (de proloog en epiloog gaan over de groei van Boom, resp. nieuwe bomen doorheen de seizoenen, de aktes gaan over het eigenlijke verhaal van Konijn en Boom)
- Vergelijk de proloog en de epiloog. Als je twee exemplaren van het boek hebt, kan je ze gelijktijdig doorbladeren.
 - Had je gezien dat de epiloog verwijst naar de proloog?
- De auteur heeft de delen van het verhaal “aktes” genoemd in plaats van “hoofdstukken”. Voor een boek zouden we normaal hoofdstukken gebruiken, aktes horen eerder bij toneel.
 - Heb je een idee waarom hij dat zou gedaan hebben? (zie ook hieronder wanneer het gaat over in- en uitzoomen → de auteur leek toch een soort filmisch effect voor ogen te hebben)
- In de proloog is het verhaal nog erg waarheidsgetrouw. Naarmate het verhaal vordert, wordt het steeds fantasievoller: Boom neemt menselijke vormen aan, communiceert met Konijn, wordt met wortel en al uitgegraven, en neemt uiteindelijk verschillende voertuigenvormen aan.
 - Kon je je verplaatsen in de fantasie van de auteur? Vond je het overtuigend uitgevoerd? Of had je hier moeite mee?
 - Heb je een favoriete passage of een favoriet beeld? Is dat een fantasievol en net heel “gewoon” beeld?
 - Op het einde wordt Boom weer een gewone boom: hij moet met zijn wortels weer in de grond en de relatie tussen Boom en de konijnen wordt weer natuurlijker. Vind je dit een goed einde? Hoe had jij het eventueel laten eindigen?

1.5. Sfeerscheping

Kies een akte uit. Lees de akte verschillende keren samen met de juryleden, en let daarbij telkens op een ander aspect. Vertel voor elke lezing waarop de juryleden speciaal moeten letten. Bespreek nadien telkens welke sfeer de illustrator schept, welke emoties hij in de illustraties legt, en hoe hij dat doet.

Voorbeeld: TWEEDE AKTE

1. Lees gewoon het verhaal
 - Wat viel je allemaal op?
2. Let op Konijn en de wolf
 - Welke emoties en eigenschappen zie je in deze twee dieren (de agressiviteit van de wolf vs. de angst van het konijn)
 - Hoe drukt de auteur deze emoties en eigenschappen uit? (de rode ogen en tong van de wolf, het konijn dat niet alleen zijn arm, maar ook zijn oren rond Boom slaat...)
3. Let op Boom
 - Hoe wordt de boom een personage? (twee holtes in de takken = ogen, de takken die naar de wolf buigen = armen die grijpen)
 - Kan je in Boom ook emoties en eigenschappen herkennen? (zie bv. de laatste illustratie waarin Boom klein en ver in het landschap staat, hij ziet er eenzaam uit)
4. Let op de interactie tussen Konijn en Boom
 - Hoe communiceren Konijn en Boom met elkaar? (het voor de hand liggende antwoord is de tekstballonnen met symbolen, maar de communicatie zit ook in de grotere beelden, denk aan hoe Boom zich zorgzaam over Konijn buigt, en het krachtige beeld waarbij de twee figuren met grote ogen intens naar elkaar kijken)
 - Wat zeggen Konijn en Boom tegen elkaar door middel van de tekstballonnen? Is de interpretatie voor de hand liggend?
5. Let op de lucht
 - Was het je eerder ook al opgevallen dat de lucht steeds verandert of zie je het nu pas?
 - Heb je het streepje rood gezien op de tekening waarop de wolf Konijn bijna te pakken heeft? Welk effect heeft dat? (dreiging benadrukken)

6. Let op het perspectief
 - Vanuit welk perspectief bekijken we dit verhaal? (steeds vanuit zijaanzicht, nooit van boven of onder)
 - Wanneer zoomt de auteur in en uit? Welk effect heeft dit? (een filmisch effect en dichter op de personages zitten)
7. Blik terug
 - Wat zag je na meerdere lezingen dat je de eerste keer nog niet gezien had?

2. VERWERKING

2.1. Tekstloos

- Je kan het tekstloos zijn van dit boek nog verder verwerken met de juryleden. Breng meerdere tekstloze prentenboeken mee en toon ze aan de juryleden (zie suggesties in bijlage). Blader door de boeken (als je veel tijd hebt, kan je de juryleden er even in laten lezen) en bespreek wat jullie zien.
 - Hoe groot en dik zijn deze boeken? (vermoedelijk zijn ze allemaal een pak dunner dan “Konijn & Boom”)
 - Zijn de illustraties altijd paginagroot (zoals in “Konijn & Boom”) of zijn er ook die gebruik maken van kleinere vakjes, zoals in een stripverhaal?
 - Staan er veel figuren op de illustraties? Worden er veel verschillende kleuren gebruikt?
 - Is er een boek bij dat jou in het bijzonder aanspreekt? Waarom?

- **Creatieve opdracht: een gedicht schrijven**

MATERIAAL

- Pen en papier

Keer terug naar het boek “Konijn & Boom”. Het boek is tekstloos, maar als we toch het verhaal in woorden zouden vatten, doet een gedicht hier nog het meest recht aan.

Daag de juryleden uit om een gedicht te schrijven over het boek. Je kan hen vrijlaten om een vorm te kiezen, maar als je wil voorkomen dat de focus te veel op rijmen komt te liggen, kan je hen ook laten kennis maken met een andere dichtvorm, zoals:

- Een elfje: [wikikids.nl/Elfje_\(gedicht\)](http://wikikids.nl/Elfje_(gedicht)). Laat de juryleden kiezen of ze het elfje over Konijn of Boom willen schrijven.
- Een haiku: wikikids.nl/haiku. Een typische dichtvorm om natuur te beschrijven en dus heel toepasselijk.

- **Creatieve opdracht: je eigen tekstloos verhaal tekenen**

MATERIAAL

- Blad met vakjes (zie bijlage)
- Kleurpotloden, stiften, krijtjes...
- Dixit-kaarten

Toon de juryleden één van de eerste illustraties uit “Konijn & Boom”, bv. dat met de roze achtergrond waarop de wolf op de konijnen jaagt. Stel dat je enkel deze afbeelding te zien kreeg, zou je daaruit dit hele verhaal kunnen verzinnen?

Daag de juryleden uit om hun eigen tekstloos beeldverhaal te maken uit één beeld.

Je geeft elk jurylid een blad met vakjes. In deze opdracht werken we niet met paginagrote illustraties zoals in “Konijn & Boom” om het haalbaar te houden, maar de heel gemotiveerde juryleden kunnen uiteraard (al dan niet thuis) grote tekeningen maken.

Spreid een aantal Dixit-kaarten uit. Laat elk jurylid een kaart kiezen die hen aanspreekt. Die kaart wordt de startillustratie. Ze tekenen deze illustratie (ongeveer) over in één van de vakjes. Dit hoeft niet noodzakelijk het eerste vakje te zijn, ze kunnen ook (een deel van) het verhaal aan de afbeelding laten voorafgaan

Hierna kunnen de juryleden hun fantasie de vrije loop laten. Wat gebeurt er voor en na dit beeld? Laat ze hun verhaal in verschillende beelden verder tekenen.

2.2. Vriendschap

Een konijn en een boom sluiten vriendschap. Zou dat in werkelijkheid ook mogelijk zijn?

- Kan je vriendschap sluiten met een dier? Met elk soort dier? Of enkel met typische huisdieren zoals een hond of kat?
- Kan je vriendschap sluiten met een boom? Hoe zou zo'n vriendschap eruitzien?

2.3. Beoordeling

Dit boek werd zowel internationaal als in het Nederlands taalgebied ontzettend positief onthaald. Veel lezers hebben van dit boek genoten en raden het van harte aan. Zie enkele voorbeelden in bijlage.

Leg dit voor aan de juryleden.

- Ga je hiermee akkoord? Is dit een boek waarvan iedereen, jong en oud, zal genieten bij het lezen?
- Ga jij dit boek aanraden? Waarom (niet)? Zo ja, aan wie?

3. VERDER LEZEN

- Voor altijd / Iris Boter (Leopold, 2022) – over vriendschap met een boom, de cirkel van het leven
 - Oef, wat een geluk! / Ghislaine Roman en Tom Schamp (ill.) (Lannoo, 2019) – over de levenscyclus van een boom, bijna woordloos prentenboek (boekenzoeker.be/oef-wat-een-geluk)
 - De eik was hier / Bibi Dumon Tak en Marije Tolman (ill.) (Stichting Maand van de Filosofie, 2021) – over vriendschap tussen een eik en een gaai (boekenzoeker.be/de-eik-was-hier)
-

Juryleden kunnen online op de boeken reageren. Ga naar www.deleesjury.be, klik op 'Lezen' en dan op de juiste leeftijdsgroep en het boek in kwestie.

Bijlage 1

standvastig	dapper	eenzaam
flexibel	lief	stoer
kleurrijk	vriendelijk	bang
hoopvol	zelfbewust	agressief
blij	boos	triest
snel	traag	dankbaar
loyaal	trouw	egoïstisch
behulpzaam	zorgzaam	gehoorzaam
creatief	gelukkig	avontuurlijk
verlegen	uitbundig	passief

Bijlage 2

Enkele suggesties voor tekstloze prentenboeken die kinderen van 8 tot 10 jaar kunnen aanspreken:

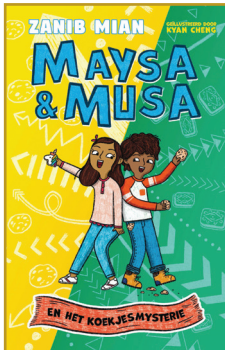
- Op reis / Aaron Becker (Brevier, 2014)
- Zoektocht / Aaron Becker (Brevier, 2015)
- Terug / Aaron Becker (Brevier, 2016)
- De steltenloper / Mattias De Leeuw (Lannoo, 2012)
- Circusnacht / Mattias De Leeuw (Lannoo, 2016)
- Een touw in de lucht / Mattias De Leeuw (Lannoo, 2020)
- De gele ballon / Charlotte Dematons (Lemniscaat, 2003)
- Eiland / Mark Janssen (Lemniscaat, 2018)
- Blommetjes / JonArno Lawson en Sydney Smith (ill.) (Karmijn, 2016)
- De streep / Natascha Stenvert (The House of Books, 2014)
- De boomhut / Marije en Ronald Tolman (Lemniscaat, 2009)
- Het eiland / Marije en Ronald Tolman (Lemniscaat, 2012)
- Het boek / Marije en Ronald Tolman (Lemniscaat, 2017)
- Reis naar de maan / John Hare (Lannoo, 2020)
- De omgekeerde wereld / Atak (Boycott, 2019)
- Wroaaaaah! doet de leeuw: de leukste (en gekste) geluiden om zelf na te doen / Benjamin Gottwald (Moon, 2023)
- Babel / Arnoud Wierstra (Gottmer, 2016)
- De jager en zijn hond / Sassafras De Bruyn (Lannoo, 2018)
- Als sneeuw voor de zon / Jacques en Lise (Pelckmans, 2019)

Bijlage 3

Bijlage 4

Fragmenten uit recensies:

- “Eén ding weet ik zeker: kinderen – jong en ouder – zullen smullen van het verhaal en genieten van de kunstige prenten in dit bijzondere boek.”
(Lut Vanderaspolden, Lees-Wijzer)
- “Het maakt niet veel uit hoe oud iemand is om dit boek mooi te vinden. Ieder zal voor zich bepalen hoe hij het verhaal interpreteert en misschien zelfs dit nog elke keer op een andere manier doet bij het herlezen. De illustraties zijn pareltjes, een streling voor het oog, maar ook voor de ziel. Je kan er naar blijven kijken en je mond doen openvallen van bewondering.”
(Annelies Verbist, Pluizer)
- “Het geheel is een warm verhaal dat beklift, zowel door de inhoud als door de vormgeving. Een verhaal om te koesteren voor jong én oud. Om samen in te duiken en in weg te dromen, keer na keer. Een aanrader!”
(Eric Vanthillo, Pluizuit)
- “Dit boek fluistert stilletjes kracht in je oor. De kracht van vriendschap, verbeelding, gemeenschap en natuur. [...] Het ideale moment, nu de eerste zaadjes in de grond gaan, om deze parel te lezen.”
(Astrid Verplancke, De Morgen)

Maysa en Musa en het koekjesmysterie

Over het boek

Auteur: Zanib Mian

Illustrator: Kyan Cheng

Vertaler: Najiba Abdellaoui

Uitgeverij: Volt

Over de makers

Zanib Mian is een Londense auteur. Na een carrière als wetenschapsonderwijzer gooide ze het roer om en richtte een uitgeverij op om meer inclusieve kinderboeken op de markt te brengen. Zo bracht ze de Omarboeken uit die in een tv-serie zal omgezet worden. Haar doel is diverse en representatieve boeken te schrijven die een venster op de wereld vormen. Meer weetjes en boekeninfo op www.zanibmian.com.

Kyan Cheng is eveneens Brits. Ze is illustrator van kinderboeken en wenskaarten. Verder is ze dol op koken, tijd met familie doorbrengen en in de natuur zijn. Haar werk kan je zien op www.kyancheng.com.

Korte inhoud

De tweeling Maysa en Musa gaan op uitstap met hun madrassaklas maar Maysa mag niet mee omdat ze altijd in de problemen komt en ondoordacht handelt. Om haar ouders van het tegendeel te overtuigen is ze dan ook vastberaden de bakwedstrijd van de plaatselijke moskee te winnen. Voordat de jury de koekjeskunstwerken kan zien, worden ze echter vernield. Samen met hun buurjongen Norman gaat de tweeling op onderzoek uit. De uiteindelijke dader blijkt een kat te zijn. Maysa lost het raadsel op en zet meteen ook een leugen recht. Zo kan ze toch nog mee op schoolreis.

1. HET VERHAAL

1.1. Cover

Het boek "Maysa en Musa" is een vertaling uit het Engels. Zoals dat gaat bij vertalingen, verandert er dan hier en daar wat. Bespreek eerst de Nederlandstalige cover en vergelijk daarna met de Engelse (zie bijlage).

- Wie staan er op de cover? (Maysa en Musa)
- Wat zie je verder nog? (een eenhoornkoekje en chocolate chipkoekjes, kruimels, een gele en groene achtergrond met pijlen en motieven)
- Hoe zou je deze cover omschrijven? Welke sfeer roept hij op? (vrolijk, kleurrijk, druk, plezierig, grappig, jong...)
- Vind je dat de cover past bij het verhaal? Leg uit. (Maysa is een kleurrijk personage, er gebeurt veel in het verhaal, het is een vrolijk verhaal...)
- Past de titel bij het boek? Motiveer. (namen van de twee kinderen en belangrijkste gebeurtenis die verhaal voortdrijft, het koekjesmysterie)

Vergelijk nu met de Engelstalige cover (zie bijlage).

- Wat valt op? (net dezelfde cover)
- Is er ook een verschil? (ja, de titel)
- Kan je de titel vertalen? (Ontmoet de Maliks, tweelingdetectives; ondertitel: en de koekjesschuldige)
- Hoe klinkt deze titel in het Engels? (vlot door de herhaling van beginmedeklinkers)
- Waarom heeft de vertaler voor een andere titel gekozen denk je? (in het Nederlands klinkt het minder vlot en is het vrij lang)
- Wat vind je van de keuze voor de voornamen van de kinderen als titel?
- Welke voordelen leveren deze op tegenover een vertaling van de originele titel? (kort, ook dezelfde beginmedeklinkers)
- Wat zijn nadelen? (je weet niet meteen dat het om een tweeling gaat, je weet niet dat de kinderen als echte detectives aan het werk zullen gaan in het verhaal)

1.2. Illustraties en vormgeving

In het boek staan heel wat illustraties.

- Hoe zou je ze beschrijven? (duidelijk afgelijnd, zwart-wit, stripachtig)
- Op welke manier passen ze bij het verhaal? (expressief, humor)
- Kan het boek zonder illustraties volgens jou? Waarom wel/niet?
- Wat vind je van boeken met veel tekeningen?

Het boek gebruikt naast illustraties ook verschillende lettertypes en groottes. Neem er bijvoorbeeld pagina 33 of pagina 70 even bij.

- Beschrijf wat je op deze pagina ziet. (tekeningen, vette letters, kleine, grote, dubbele...)
- Waarom gebruikt de vormgever verschillende lettertypes en -groottes? (nadruk, luider, kernwoorden, dialoog...)
- Wat vind je van deze ingrepen?
- Hoe passen ze bij het boek? (druk en snel)
- Ken je nog andere boeken waarin dit gedaan wordt? (Geronimo Stilton, sommige boeken van Marc de Bel)

1.3. Genre

Laat de juryleden het boek met één woord beschrijven. Doe een rondje. Gebruik de volgende zin: "Ik vond dit boek..." Mogelijke woorden: grappig, saai, spannend, droevig, interessant, fantasierijk, ongeloofwaardig, kinderachtig, leerrijk, belerend...

"Maysa en Musa" is opgezet als een serie.

- Kennen de juryleden nog series? (Drakenkamp – ook op de lijst, De keukenprins van Mocano – van de schrijver van Obi en Tito Tapir...)
- Hoe merk je dat dit boek het eerste deel van een serie zal zijn? (koekjesmysterie is veel kleiner en apart gezet, duurt even voor koekjesmysterie meespeelt)
- Wat kenmerkt de serie? (Maysa en Musa hoofdpersonages, mysteries om op te lossen)
- Welke 'zaak' moet de tweeling in deze serie oplossen? (bakwerken zijn vernield voordat de jury ze kan zien)
- Hoe pakken ze dit aan? (als detectives, politieagenten, met nodige humor)
- Maakt dit van het boek een detective? Of zou je een ander label gebruiken?

Opdracht: Koekjesmysterie

MATERIAAL

- Haverkoekjes (of iets gelijkaardigs)
- Baklijm (te vinden in supermarkt, Hema, Aveve)
- Stukken karton om de bouwwerkjes op te zetten en zo te kunnen verplaatsen
- Evt. bakdecoratie

De tweeling doet mee aan een bakwedstrijd. De baksels worden vernield voor ze gejureerd kunnen worden. Dat is heel jammer. Gelukkig zitten er in de bib / school geen katten en is de jury meteen aanwezig. Breng een grote doos haverkoekjes (of ander droog, plat koekje) mee en baklijm. Eventueel kan je ook extra decoratie voorzien of de juryleden deze laten meebrengen. Verdeel de juryleden in groepjes van twee of drie. Laat ze zelf iets maken met de koekjes. Spreek een tijd af. Daarna worden de bouwwerken op een tafel gezet en mag iedereen 'punten' uitdelen. Gebruik bijvoorbeeld jufstickers of bedenk zelf categorieën zoals "beste ziet-er-echt-uit", "om op te eten", "geen idee wat het is maar het ziet er ingewikkeld uit", ...

Praat nog even na. In het boek is een kat de dader.

- Wie zou er in de bib/school de koekjesbouwwerken kunnen kapot maken?
- Was één van deze opties ook mogelijk geweest in het boek?

1.4. Setting

Elk verhaal speelt zich in een bepaalde tijd en ruimte af. Die zorgen voor een algemene setting die de auteur bewust en onbewust kan gebruiken om het verhaal te vertellen.

- Waar en wanneer speelt dit verhaal zich af? (21e eeuw, grootstad, tijdens de ramadan)
- Welk element uit deze setting wordt extra in de verf gezet? (dat de hoofdpersonages moslims zijn)
- Hoe wordt dat gedaan? (termen worden toegelicht, zoals madrassa, de gebeden en ramadan; wanneer Norman mee komt eten 's avonds worden ook de rituelen daarrond uitgelegd)
- Hoe had de auteur het nog kunnen doen? (verklarend woordenlijstje, niet toelichten maar context laten spreken...)
- Wat vond je van de manieren die in het boek gekozen zijn?

De auteur heeft een missie om inclusieve boeken te schrijven die de diversiteit in de maatschappij weerspiegelen.

- Vond je de setting van het verhaal herkenbaar?
- En wat met de personages?
- Wat is de rol van Norman in het verhaal? (representatief voor multiculturele samenleving, de zeer geïnteresseerde maar onwetende buur)
- Slaagt de auteur in haar missie volgens jou? Waarom wel/niet?

2. VERWERKING

2.1. Thema: Leugens

Maysa mag niet mee op schoolreis van haar ouders. Dat vindt ze helemaal niet leuk.

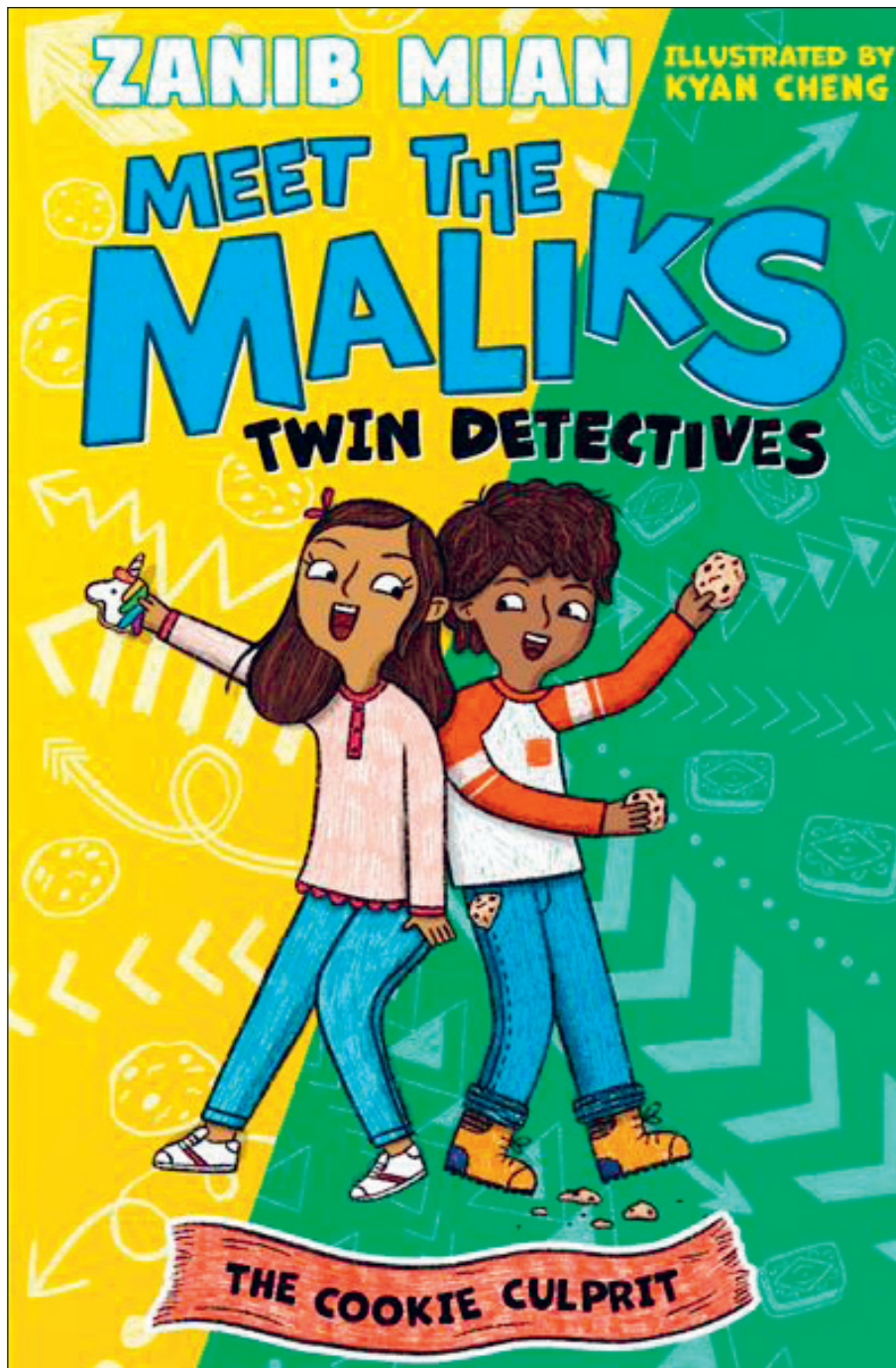
- Wat vertelt Maysa aan haar vrienden in de klas? (dat ze geen geld hebben om twee kinderen op schoolreis te laten gaan)
- Hoe reageren de vrienden? (verbaasd, geschokt)
- Hoe wordt deze leugen groter? (een van de vrienden vermeldt gokken en Maysa zegt ja, ook al weet ze niet wat dat is)
- Wanneer wordt de leugen echt groot? (als de kinderen het thuis vertellen en de ouders het aan andere volwassenen vertellen)
- Wat gebeurt er? (mensen komen eten brengen, vragen of ze hulp nodig hebben, zijn extra vriendelijk voor de kinderen...)
- Aanvankelijk weten de ouders niet wat er aan de hand is. Wat doen ze als ze doorhebben wat de mensen denken? (ze zwijgen omdat ontkennen net is wat mensen in zo'n situatie doen)
- Hoe voelt Maysa zich? (verschrikkelijk, ze doet nog meer haar best om het mysterie op te lossen, probeert eerst de aandacht van de extra hulp af te houden)
- Hoe wordt het uiteindelijk opgelost? (Maysa geeft de leugen toe aan de imam en daarna aan de hele gemeenschap in de moskee)

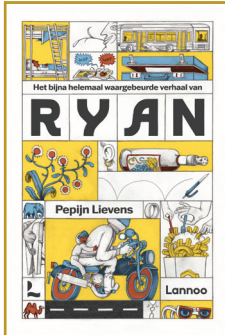
- Heb je wel al eens een leugen gehoord die rondging?
 - Hoe kwam toen aan het licht dat het niet waar was?
 - Wat vind je van de oplossing in het boek?
 - In het boek staat ook dat eigenlijk iedereen mee schuldig aan de leugen was omdat niemand zich afvroeg of het klopte en het ging navragen. Ben je het daarmee eens?
 - Wie in het boek had de leugen al veel eerder de wereld uit kunnen helpen?
 - Ken je voorbeelden van leugens of roddels die een eigen leven gaan leiden zijn? (fake news)
 - Waarom is het zo moeilijk om leugens de wereld uit te helpen, denk je?
-

Juryleden kunnen online op de boeken reageren. Ga naar www.deleesjury.be, klik op 'Lezen' en dan op de juiste leeftijdsgroep en het boek in kwestie.

Bijlage

Het bijna helemaal waargebeurde verhaal van Ryan

Over het boek

Auteur: Pepijn Lievens

Uitgeverij: Lannoo

Over de maker

Pepijn Lievens is acteur en schrijver. Hij studeerde Toneel aan het Gentse Conservatorium en speelde als acteur in verschillende producties. Hij schreef tot nu toe vooral theaterteksten voor professionele gezelschappen, en publiceerde ook twee romans voor volwassenen. In 2021 verscheen zijn eerste jeugdboek "Voor Altijd". Hij schrijft vaak over zwaardere thema's, maar doorspekt zijn teksten met fantasie en humor.

Korte inhoud

Ryan is 10 jaar en woont samen met zijn moeder en broertje. Zijn vader is weken geleden ineens vertrokken. Ryan weet niet waarheen en hij mist hem verschrikkelijk. Zijn levendige fantasie vult het gemis in met theorieën over het waarom van zijn onverwachte vertrek (hij is een ontdekkingsreiziger met een geheime missie!) en dromen over zijn thuiskomst. Diezelfde fantasie helpt hem ook om de aandacht te trekken van zijn grote liefde, Rafaella. Met hulp van de bijzondere professor Geurts vermomt hij zich als een balpen en gaat hij op zoek naar de zeldzame bloem Floretalias Karakteristica.

1. HET VERHAAL

1.1. Cover

- Kijken al eens voor het lezen samen naar de cover:
 - Trekt de cover je aan?
 - Wat zie je allemaal op de cover?
 - Alles wat je ziet op de cover zijn verhaalelementen. Zou jij met deze elementen een verhaal kunnen verzinnen?
- Na het lezen: bespreek (opnieuw) de verhaalelementen op de cover. Herkennen de juryleden ze allemaal? (het stapelbed dat Ryan deelt met zijn broertje Vince, Niels met een grasspriet in zijn mond, Sam de smartphone die een hond nadoet, de bus naar het stinkwoud, het wenskoffertje, de Floretalias Karakteristica, het oor met ooringetje van Rafaella, een bijna lege fles wijn van mama, Ryan als balpen, de olifant en de kameel uit de mop, een neus met een wasknijper op, een trouwring, frietjes uit de frituur (lievelingseten van Ryan), Ryan achterop bij zijn papa op de motor, twee kussende gezichten, de pratende zonnebril)
 - Ben je akkoord dat dit de belangrijkste verhaalelementen zijn? Zijn er belangrijke elementen (personages, thema's, voorwerpen...) die je mist?
 - Hoe zou jouw cover eruitzien?

- **Creatieve opdracht: maak een alternatieve cover**

MATERIAAL

- Bijlage 1
 - Stiften, kleurpotloden...
-

Geef de juryleden elk een print van de lege cover. Of print de lege cover in A3 uit en laat de juryleden per twee samenwerken.

- Maak eerst een lijstje van de verhaalelementen die jij / jullie belangrijk vindt / vinden.
- Bedenk hoe je deze verhaalelementen gaat tekenen en waar je ze wil plaatsen.
- Teken nu jouw alternatieve cover

1.2. Personages

- Vraag de juryleden om de belangrijkste personages op te sommen: Ryan, zijn moeder en vader, broertje Vince, Rafaella, professor Geurts, Niels.
 - Wie van deze personages vond je het bijzonderst? Waarom?
 - Wie van deze personages vond je het meest herkenbaar? Is er iemand bij die je doet denken aan jezelf, of aan iemand die je kent?

Je zou met de groep tot de conclusie kunnen komen dat Ryan en professor Geurts bijzondere personages zijn vanwege hun ongebreidelde fantasie. De andere personages zou je gemakkelijker in andere (realistische) boeken kunnen tegenkomen, terwijl die twee eerder uniek zijn.

- “Ik ben Ryan’, zeg ik.
 ‘Ja, dat zie ik’, mompelt hij [Professor Geurts].
 ‘Hoe kunt u dat nu zien?’ vraag ik. ‘Wel, je ziet eruit als een Ryan.’
 ‘Hoe ziet een Ryan er dan uit?’
 Zoals jij”, antwoordt hij.” (p.22)
 - Kun jij omschrijven hoe Ryan eruitziet? (zie p.13: “Papa is groot en sterk en ik ben klein en slap, bovendien is hij wit en ben ik bruin, niet zo bruin als mama, maar toch... Mama zegt echter: Je bent het allemaal tegelijk: groot en klein, sterk en slap, bruin en wit. Het hangt allemaal van de context af.”)
 - Wat komen we nog te weten over Ryan? (hij heeft veel fantasie, mist zijn vader, is verliefd, plaagt zijn broertje, is lief voor zijn moeder...)
 - Is Ryan een goede naam voor hem? Wat vind je trouwens van je eigen naam, past die goed bij jou?
 - Wat vind jij van Ryan?
- “Niet veel later bel ik aan bij Sterrestraat nummer één. Ik vraag me af hoe professor Geurts eruitziet. Waarschijnlijk heeft hij een doktersjas aan, heeft hij een bos wilde, witte krullen, draagt hij twee verschillende pantoffels en steekt er een potlood in zijn oor. Hij had dat achter zijn oor willen steken, maar omdat alle professoren verstrooid zijn, stak hij het erin. Maar niets van dat alles. De deur zwaait open en ik zie dat de professor een jeans en een hoodie draagt en ongeveer vijftientig jaar is.” (p.22)
 - Zou jij ook verrast zijn, net als Ryan? Hoe stel jij je een professor voor?
 - Wat komen we nog te weten over professor Geurts? (hij heeft een eigen website waarop staat dat hij wereldberoemd is, woont in een heel gewoon huis, heeft vissen, is op zoek naar zijn overleden ouders, is nogal vergeetachtig...)
 - Wat vind jij van professor Geurts? Zou jij bij hem langsgaan als je hulp nodig had?

1.3. Genre

De titel van het boek is “Het BIJNA HELEMAAL WAARGEBEURDE VERHAAL van Ryan”.

Ga met de juryleden in gesprek over het realiteitsgehalte van het verhaal.

→ Klopt de titel? Is het verhaal “bijna helemaal waargebeurd”?

Maak met de juryleden twee lijstjes:

→ Welke delen van het verhaal zijn volgens jullie “helemaal waargebeurd”? (bv. alles wat zich thuis afspeelt, de afspraken met Rafaella...)

- Welke delen van het verhaal zijn volgens jullie “bijna helemaal waargebeurd” (oftewel: niet waargebeurd)? (bv. het veranderen in een balpen, de tocht door het stinkwoud...)
- Zijn jullie het helemaal eens met elkaar? Zijn er gebeurtenissen waarover jullie van mening verschillen? Argumenteer waarom het volgens jou wel of niet waargebeurd is.

Dit boek mengt realiteit en fantasie op heel bijzondere manier met elkaar. Sommige recensenten vinden dit geweldig, anderen hebben er meer moeite mee (zie fragmenten in bijlage).

- Wat vind jij hiervan?
- Vond je de fantasiegedeelten geloofwaardig of was je niet helemaal mee?
- Lees jij liefst realistische boeken of fantasieboeken?
- Vind je het ok dat deze genres hier vermengd werden?

1.4. Einde

Het slot is uiteindelijk vrij realistisch (zie ook hierover de fragmenten uit recensies: de meningen zijn verdeeld of dit iets positiefs is of niet).

- Welke fantasievolle elementen vind je nog in het slot (smartphone Sam, maar het wenskoffertje brengt Ryan weg)
- Waarom zou de auteur voor een realistisch slot gekozen hebben? (misschien brengt de terugkeer van zijn vader Ryan weer wat meer met zijn voeten op de grond? Ryan zijn drie wensen zijn nu uitgekomen, dus heeft hij zijn fantasie minder nodig?)
- Wat vind jij van het slot?
- Kan je een slot met meer fantasie bedenken?

2. VERWERKING

2.1. Vermommen

In het begin van het verhaal speelt Ryan een politieagent, hij speelt in zijn eentje met het wenskoffertje.

- Verkleed jij je wel eens?
- Wie is jouw favoriete personage?
- Hou je ervan om je dan in te leven in je personage? Om een fantasiespel te spelen?

Verderop in het boek wordt het allemaal wat gekker. Ryan vermomt zich in een balpen om Rafaella te kunnen bespioneren.

Bekijk deze passage samen met de juryleden. De auteur heeft zich hier proberen inleven in alle aspecten van het leven als balpen:

- p.36-38: bewegen als een balpen door op het knopje vooruit te sprignen
- p.39-40: het leven in een pennenzak
- p.40-41: hoe het voelt om als balpen te schrijven

- **Creatieve opdracht: veranderen in een voorwerp**

MATERIAAL

• Geen (wanneer je deze opdracht als drama-opdracht uitvoert) • Papier, stiften, potloden... (wanneer je de juryleden hun idee laat tekenen en schrijven)

Je vermommen in een personage is relatief eenvoudig, maar heb je je al eens vermomd in een voorwerp?

- Welk voorwerp zou jij wel eens willen zijn?
- Waarom? Wat zou je willen doen als je dit voorwerp was?

Je kan deze opdracht op verschillende manieren uitvoeren. Je kan alle juryleden een eigen voorwerp laten kiezen en uitwerken, hen laten samenwerken in groepjes, of met de hele groep één voorwerp uitkiezen en verschillende interpretaties uitproberen.

Laat de juryleden hun voorwerp naspelen in een korte scène. Maar laat hen eerst goed nadenken over verschillende aspecten:

- Hoe ziet jouw voorwerp eruit? Hoe ga jij je gedragen, voortbewegen... om zo goed mogelijk op jouw voorwerp te lijken?
- Waar bevindt jouw voorwerp zich? Wat zou daar allemaal kunnen gebeuren?
- Waarvoor dient jouw voorwerp? Hoe ga je dat uitbeelden?
- Hoe voelt jouw voorwerp zich? Kan je de gedachten van jouw voorwerp verwoorden?

Wanneer jouw juryleden zich niet comfortabel voelen bij het uitbeelden, kan je hen ook vragen hun voorwerp te tekenen en er iets bij te schrijven (zie vragen hierboven).

2.2. Spullen

Het hoofdstuk over Ryans tocht naar het stinkwoud leest als een heerlijk stukje fantasie, maar je zou er ook een boodschap in kunnen vinden, namelijk om zorgzamer om te springen met onze spullen.

“Slechts weinig mensen weten het, maar huisraad leeft een geheel eigen leven. Als de mensen slapen, loopt het huisraad rond in huis, maakt een koffietje voor zichzelf of kijkt wat tv. Soms staart het in de tuin naar het maanlicht, want het huisraad is heel erg ongelukkig. Het is het beu om bij de mensen te wonen, het heeft er genoeg van om eigendom van iemand te zijn, het wil niet langer domweg doen wat het opgedragen wordt. Als het eens hapert, wordt erop geslagen, als het versleten is, wordt het weggegooid en soms wordt het zelfs levenslang weggestopt op zolder.” (p. 79)

- Stel je jouw kamer thuis voor. Welke spullen staan er zoal in jouw kamer?
- Denk je dat jouw huisraad gelukkig is? Waarom (niet)?
- Wat zou jouw huisraad over jou vertellen als het kon praten?

- **Creatieve opdracht; spullen tot leven laten komen**

MATERIAAL

-
- Pen en papier
 - Eventueel potloden, stiften...
-

Laat de juryleden fantaseren over hoe het zou zijn als de spullen in hun kamer 's nachts tot leven kwamen.

- Stel je voor: je gaat vanavond slapen. Van zodra je diep in slaap gevallen bent, komen jouw spullen tot leven.
- Bedenk wat jouw spullen zouden doen of zeggen. Welke spullen zijn het die tot leven komen? Wat zeggen en denken ze, wat willen ze graag? Wat zou er kunnen gebeuren? Speelt er zich iets af in jouw kamer, of gaan de spullen weg?
- Verzin wat er die nacht gebeurt, maar bedenk dat 's ochtends – als jij wakker wordt – alles weer (bijna?) normaal moet zijn.

Kunnen ze een verhaal bedenken dat zich binnen één nacht afspeelt? Ze kunnen het verhaal schrijven of tekenen in de vorm die hen het best ligt: in een doorlopende tekst, in een grote tekening, in een strip...

2.3. Scheiding

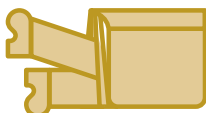
Wanneer de ouders van Ryan vertellen dat ze gaan scheiden, is dit een hele schok voor Ryan. Na die eerste schok probeert hij de situatie genuanceerd te bekijken: hij vindt het nog steeds erg (p.128), maar ziet ook een aantal voordelen (p.129).

Bekijk samen met de juryleden de voor- en nadelen van de scheiding van Ryans ouders. Hou je vragen dichtbij het boek, vraag niet rechtstreeks naar eigen ervaringen van de juryleden, zo kunnen ze zelf kiezen of ze eventueel ook persoonlijk op de vragen willen reageren.

- “Natuurlijk vind ik het erg dat mama en papa uit elkaar zijn, heel erg zelfs” (p.128). Verder gaat Ryan niet in op de nadelen, hij gaat meteen over naar de voordelen. Wat zouden de nadelen kunnen zijn?
Kan je verwoorden wat er erg is aan de scheiding van Ryans ouders?
 - Lees de voordelen die Ryan opsomt. Ben je het ermee eens dat dit voordelen zijn?
Denk jij nog aan andere voordelen?
 - Is dit een terecht einde voor dit verhaal? Hoe had jij het laten eindigen?
-

3. VERDER LEZEN

- Mijn vader is een saucisse / Sarah Devos, Agnès De Lestrade, Jean-Claude van Rijckeghem (Horizon, 2021)
 - over familie, vader (boekenzoeker.be/mijn-vader-ee-saucisse)
 - Op drift / Reinhilde van Driel en Harmen van Straaten (ill.) (Davidsfonds/Infodok, 2017)
 - over familie, fantasie (boekenzoeker.be/op-drift)
 - Bahar op de maan / Michael De Cock en Arevik d’Or (ill.) (Querido, 2023)
 - over scheiding (boekenzoeker.be/bahar-op-de-maan)
 - Hotel Kosmos / Yelena Schmitz (Querido, 2024)
 - over scheiding (boekenzoeker.be/hotel-kosmos)
-

Juryleden kunnen online op de boeken reageren. Ga naar www.deleesjury.be, klik op ‘Lezen’ en dan op de juiste leeftijdsgroep en het boek in kwestie.

Bijlage 1

Bijlage 2

Fragmenten uit recensies:

- “Het is niet heel vreemd om halverwege dit boek te denken: wat ben ik nou eigenlijk aan het lezen? Ryan is dan al tijdelijk veranderd in een balpen en zoekt in een afgelegen woud naar een zeldzame plant, waarbij hij kan communiceren met afgedankt huisraad.

 Zo vervreemdend en absurdistisch is het niet vaak en is het dan ook wennen dat Het bijna helemaal waargebeurde verhaal van Ryan een realistisch slot kent. [...]

 Daar krijgt het verhaal een realistische en wat onaangename versnelling die meer uitwerking had verdiend. Te plots wordt de fantasierijke ballon lek geprikt. Lievens laat zien hoe de fantasie van een jongen op hol kan slaan als het leven te ingewikkeld en spannend wordt. En dat doet hij op een bijzondere manier.”

(Jaap Friso, Jaappleest)
- Lievens mixt realisme en absurdisme op een heerlijk normale manier. Je vliegt als lezer lekker op alle hoogtes van dit boek mee.

 Maar ontroerend is het net zo goed, en een warm einde heeft het boek ook. Ik had er veel plezier mee. Oftewel: in de gaten houden, deze Pepijn Lievens.

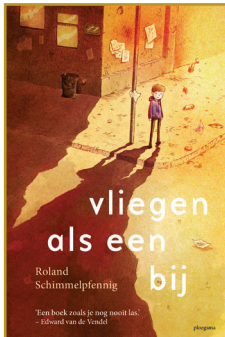
(Edward van de Vendel)
- Een tienjarige jongen verandert in een balpen om het meisje waarop hij verliefd is af te luisteren. In *Het bijna helemaal waargebeurde verhaal van Ryan*, het tweede jeugdboek van de Vlaamse acteur en schrijver Pepijn Lievens, is het de normaalste zaak van de wereld. De grenzen tussen werkelijkheid en fantasie lijken niet te bestaan voor antiheld Ryan. Het is aan de lezer om die te bepalen, of net als de jongen te geloven dat alles mogelijk is. [...]

 Na alle fantasievolle wendingen in het verhaal hecht Pepijn Lievens de plot wel wat te realistisch en vlotjes af. Maar een opmerkelijk, eigenzinnig boek blijft het.

(Bas Maliepaard, Trouw)
- Het verhaal bulkt van de fantasie. Zo veel zelfs, dat de balans realiteit-fantasie zoek is. Op zich lijkt het een realistisch verhaal over een jongen temidden (gezins)problemen en hoe hij ermee omgaat. Maar tegelijkertijd is er die grenzeloze en absurde fantasie over bijvoorbeeld een pratende zonnebril, verwaarloosd, pratend huisraad dat weggelopen is in het Stinkbos, Ryan die transformeert in een balpen en zo naar school huip, en nog veel meer. Soms waan je je in een soort van ‘Alice in Wonderland’-verhaal, terwijl de kern ervan realistisch is omtrent het probleem van gescheiden ouders op de gezinssituatie. Het doet je wenkbrauwen fronsen, maar de vlotheid van het geheel maakt veel goed en doet je doorlezen tot het bevrijdende slot.

(Eric Vanthillo, Pluizuit)
- Laat ik uitgerekend vandaag ‘Ryan’ te hebben uitgelezen, een hartverwarmend boek voor kinderen en grote mensen. Schrijver Pepijn Lievens gaat met een eenvoudige plot (ik ben verliefd, maar Rafaella weet het nog niet, en wanneer komt papa thuis) op een fijne manier aan de slag. Je zit een boek lang in het schijnbaar verknipte brein van een tienjarige, maar verknipt wil niet zeggen dat het allemaal geen steek houdt. Integendeel. Een fris boek als dit werkt heel goed tegen maagzuur, zeurende knieën en hangende mondhoeken.

(Bart Moeyaert)

Vliegen als een bij

Over het boek

Auteur: Ronald Schimmelpfennig

Illustrator: Stefan Yamá Cab

Vertaler: Esther Ottens

Uitgeverij: Ploegsma

Over de makers

Ronald Schimmelpfennig is een Duitse toneelschrijver en regisseur. Hij is één van de meest uitgevoerde Duitstalige toneelauteurs. Hij schreef inmiddels bijna 50 toneelstukken die in verschillende talen vertaald werden en wereldwijd opgevoerd worden. Ook “Vliegen als een bij” verscheen eerst als theaterstuk, in 2016, het was zijn eerste stuk voor kinderen. In 2022 werd het ook een jeugdboek.

Stefan Yamá Cab studeerde in 2018 in Maastricht af als vertaler, maar werkt ook als illustrator. Hij maakt illustraties voor blogs, websites, artikels en verhalen, en publiceert ook online strips.

Korte inhoud

Wanneer het hoofdpersonage 's morgens wakker wordt, blijkt hij veranderd te zijn in een bij. Lang duurt de transformatie echter niet, ineens staat hij weer met beide voeten op de grond, in zijn eigen huis waar zijn prikkelbare ouders zich weinig van hem aantrekken. Wanneer hij in zijn haast om te vertrekken zijn boekentas vergeet, volgt er een dag waarin hij de éne uitdaging na de andere het hoofd moet bieden, zowel op school als op de terugweg naar huis. De dag voltrekt zich als een computer-game: telkens hij aan één gevaar ontsnapt is – al dan niet door te veranderen in een bij – belandt hij aan het begin van een volgende level.

1. HET VERHAAL

1.1. Illustraties

Kijk eerst samen naar de cover en sla dan het boek eens open.

- Spreekt de cover illustratie je aan? Had je zin om te beginnen lezen?
- Wat zie je op de cover? (een kind staat in een rommelige straat, zijn schaduw is onnatuurlijk groot)
- Herken je in de illustraties binnen in het boek de hand van dezelfde illustrator? (typische manier om personen te tekenen, kleine ogen, de zwarte arceerstreepjes zagen we op de cover al maar ze zijn in de zwart-wittekeningen nog veel meer uitgesproken)
- Hoe “kleurt” de illustrator de binnentekeningen in? (hij arceert ze: hoe dichter de lijntjes bij elkaar staan, hoe donkerder het vlak)

In de oorspronkelijke Duitstalige versie werden de illustraties gemaakt door een andere illustrator, Barbara Jung, je kan het boek hier inkijken: book2look.com/book/9783737361163.

- Welke gelijkenissen zie je, welke verschillen? (er is een kleurenillustratie op de cover en zwart-wit-illustraties binnenin het boek, maar verder is de stijl helemaal verschillend: deze illustrator kleurt in vlakken en het hoofdpersonage ziet er helemaal anders uit)
- Welk van beide versies spreekt jou het meest aan? Waarom?

1.2. Vertelperspectief

Heel opvallend aan dit boek is dat het vanuit het jij-perspectief geschreven is. De “jij” in dit boek is het hoofdpersonage, maar door het gebruik van “jij” in plaats van “ik” of “hij/zij” voel je je als lezer ook aangesproken.

In (kinder)boeken komt dit perspectief nauwelijks voor.

- Was je iets vreemds opgevallen aan de manier van schrijven toen je het boek begon te lezen?
Kon je benoemen wat dat was?
- Heb je wel eens van “vertelperspectief” gehoord?
Kan je uitleggen wat dat is? (nl.wikipedia.org/wiki/Vertelperspectief)
- Wat vond je ervan om een boek met het jij-perspectief te lezen?
- Vond je het hierdoor een moeilijk boek?
- Voelde je je aangesproken door het verhaal? Zo ja, had dit te maken met het gebruik van de “jij”, denk je?
Zorgt die ervoor dat het meer lijkt alsof je het verhaal zelf beleeft?
- Zouden schrijvers meer gebruik moeten maken van dit perspectief? Waarom wel / niet?

• Opdracht: van ik/hij/zij naar jij

MATERIAAL

- Enkele kopieën van een verhalende tekst naar keuze

Hoe anders is het tweedepersoonsperspectief van het vertrouwde eerste- of derdepersoonsperspectief? Probeer het eens uit.

- Kies een verhalende tekst uit die in de eerste of derde persoon is geschreven. Dat is idealiter een tekst die de juryleden al kennen, bv. een stukje uit een ander Leesjury-boek. Eventueel kan je ook twee teksten kiezen: één in de eerste persoon (“Draken op het spoor”, “Het bijna helemaal waargebeurde verhaal van Ryan”, “Maysa & Musa en het koekjesmysterie”) en één die in de derde persoon (“Obi en Tito Tapir”, “Tess Waterkers”, “Tony”).
- Lees de tekst voor.
- Verdeel de juryleden in groepjes van twee. Geef elk groepje een kopie van de tekst.
- Eén jurylid leest de tekst voor aan het andere jurylid, maar vervangt daarbij elke “ik” of elke verwijzing naar de derde persoon door “jij”.
- Kom terug samen en bespreek het effect.
- Klonk de tekst nu anders? Zo ja, wat was er anders aan?
- Welke versie vond je beter: de jij-versie of de oorspronkelijke versie?

Je kan natuurlijk ook het omgekeerde doen met een fragment uit “Vliegen als een bij”: lees het eerst voor in de oorspronkelijke versie en verander dan elke “jij” door “ik”.

1.3. Tijd

- Over welke periode speelt dit verhaal zich af? (precies 24 uur, het begint 's ochtends en eindigt 's ochtends)
- Heb je het gevoel dat je het personage hebt leren kennen door over (slechts) één dag uit diens leven te lezen?
- Had het verhaal nog moeten verdergaan?
- Wat denk je dat er de volgende dag zou gebeuren?

1.4. Einde

- Hoe eindigt het boek? (de Bijenkoningin komt langs terwijl het hoofdpersonage in bed ligt en vertel hoe bijzonder en dapper die is)
- Heb je een idee wie de Bijenkoningin zou kunnen zijn?
- Past dit einde bij het boek?
- Vind je dit een positief einde? Waarom wel/niet?

2. VERWERKING

2.1. Gamen

Het kind in dit boek beschrijft het leven van een dag als een game, het is een manier om controle te krijgen op het leven, een strategie om te overleven. Wanneer je met de juryleden in gesprek gaat over games (wat voor de hand liggend is bij dit boek), kan je dit doen door de link te leggen tussen games en het echte leven.

- Speel jij graag computergames? Welke vind je leuk?
- Welke beslissingen mag je zelf maken in deze spellen?
- Aan welke regels moet je je houden?
- Zijn computerspelletjes heel anders dan het echte leven? Zijn er ook gelijkenissen?
- Oefen je vaardigheden die ook in het dagelijkse leven nuttig zijn? Welke?
- Mocht jij een personage zijn in je eigen computerspel, wie zou jij zijn? Wat zou je allemaal doen / kunnen? (zie creatieve opdracht om hier verder op in te gaan)

- **Creatieve opdracht: maak je eigen computerpersonage**

Materiaal

- OF: papier, potloden, stiften...
- OF: tablets / computers

Het kind in het boek wordt een bij wanneer het in game modus gaat. Wie zouden de juryleden worden?

Laat de juryleden hun eigen personage ontwerpen.

- Je kan hen het personage gewoon laten tekenen. Dit is logistiek eenvoudiger en geeft de juryleden meer vrijheid en creatieve mogelijkheden.
- Je kan hen het personage via een online tool laten ontwerpen, zoals deze: cartoonnetwork.nl/spelletjes/cartoon-network-personage-maker/spelen. Hiermee blijf je dicht bij het boek.

De juryleden die dat willen, kunnen iets over hun personage vertellen.

- Waarom heb je dit personage gekozen?
- Kan dit personage iets wat jij niet kan?

2.2. Moeilijke thuissituatie

Dit boek gaat onder het game-verhaal over een heel gevoelig onderwerp, want het hoofdpersonage heeft een moeilijke thuissituatie waarin het helemaal alleen staat. Hou je vragen heel dicht bij het boek wanneer je het hierover hebt!

- Denk je dat het hoofdpersonage echt in een bij verandert? Waarom zou dit af en toe gebeuren? (het hoofdpersonage wil ontsnappen uit een moeilijke situatie, krijgt op deze manier meer controle over die situatie, schept voor zichzelf een wereld waar het wel veilig is)
- Wat gaat er thuis moeilijk? (de ouders hebben geen fut om iets te ondernemen, drinken en roken veel, zijn snel boos...)
- Wat gaat er op school moeilijk? (door de moeilijke situatie thuis is het hoofdpersonage niet goed voorbereid voor school en het is daardoor bang voor straf)
- Hoe lost het hoofdpersonage die problemen op? (door een bij te worden en zo even aan alles te ontsnappen) Afhankelijk van de reacties van de juryleden kan je wel of niet dieper op het onderwerp ingaan.

2.3. Theater

Het is misschien moeilijk om je voor te stellen, maar “Vliegen als een bij” was eerst een theaterstuk (zie ook bibliografie van de auteur). Vertel de juryleden voorlopig niet veel meer dan dat, maar probeer hen zelf te laten bedenken hoe een theaterstuk van dit boek er zou kunnen uitzien.

- **Creatieve opdracht: een theaterstuk maken van het boek**

MATERIAAL

-
- Allerhande attributen naar keuze (eventueel kan je je laten inspireren door de attributen die gebruikt worden in de bestaande producties, zie trailers in de links hieronder)
-

Laat de juryleden bedenken hoe zij het verhaal uit dit boek in theatervorm zouden brengen.

- Hoeveel acteurs zijn er? Wie spelen zij? Hoe zien ze eruit?
- Is er een decor nodig? Zo ja, hoe ziet het decor eruit?
- Welke attributen ga je gebruiken?
- Ga je letterlijk de tekst uit het boek gebruiken of moet de tekst eerst aangepast worden?
- Hoe ga je het jij-perspectief uit het boek in het theaterstuk verwerken?

Als de juryleden daar zin in hebben, kan je hen een stukje (bv. de start van het boek) laten spelen.

Hierna kan je wat vertellen over het eigenlijke theaterstuk. Hierin wordt het éne hoofdpersonage gespeeld door drie verschillende acteurs. De auteur schreef het stuk op deze manier omdat hij niet één alwetende verteller wilde, maar een groep acteurs die elkaar kon aanvullen en op die manier samen het verhaal vertellen.

Het stuk werd al gespeeld door verschillende (Duitstalige) gezelschappen, op deze websites vind je trailers van deze producties die je als voorbeeld aan de juryleden kan tonen:

- residenztheater.de/en/stuecke/detail/die-biene-im-kopf
- theater-pfuetze.de/die-biene-im-kopf
- franziskamariapoessl.de/vita/die-biene-im-kopf/

- Zie je gelijkenissen tussen de verschillende producties? (3 acteurs, gelijkaardige bewegingen)
- Wat zijn de verschillen tussen de verschillende producties (decor, kleding, attributen... zijn helemaal verschillend → er is een grote vrijheid wat betreft inkleding)
- Zou het jou aanspreken om naar het stuk te gaan kijken als het in het Nederlands uitgevoerd werd?

2.4. Beoordeling

Dit bijzondere boek kan verschillende reacties uitlokken bij de juryleden. Hebben ze het in de eerste plaats gelezen als een spannende game? Werden ze geraakt door de diepere laag? Of vonden ze het vooral moeilijk te volgen? Je kan dit beoordelingsraster gebruiken: deleesjury.be/sites/default/files/beoordelingsrasters.pdf om de juryleden te helpen woorden te vinden om hun leeservaring te beschrijven.

Enkele recensenten schrijven het volgende:

- “Een even wonderlijk als intrigerend en ijzersterk kleinood.” (Jaap Friso, Jaappleest)
- “Zijn spanning is voelbaar in dit even vervreemdende als aandoenlijke verhaal. Met fraaie, toegankelijke pentekeningen.” (Trouw, Bas Maliepaard)
- “Een heel originele aanpak dus, en complimenten aan uitgeverij Ploegsma om een boek te vinden en te laten vertalen (door Esther Ottens) dat de mogelijkheden van de kinderliteratuur weer een tikje oprekt. (Ook: fijne tekeningen van Stefan Yamá Cab.)” (Edward van de Vendel)
- “Opvallend is dat dit boek geschreven is vanuit het jij-perspectief, waardoor de lezer extra getriggerd wordt om zich in te leven in de ervaringen van de jongen. Vooral zijn belevenissen als bij zijn erg gedetailleerd, haast poëtisch, verwoord.” (Katrien Maris, MappaLibri)

Samengevat vinden de recensenten de originele aanpak heel geslaagd, en beschrijven ze het als een gevoelig geschreven boek, over een moeilijk thema, maar zonder dat het té zwaar wordt.

Zijn de juryleden het hiermee eens?

3. VERDER LEZEN

- Wat niemand ziet / Martijn Niemeijer (Leopold, 2016)
 - over moeilijke thuissituatie (boekenzoeker.be/wat-niemand-ziet)
 - Jij geeft me vleugels / Pimm van Hest en Connie Snoek (Clavis, 2019)
 - over vliegen, jij-perspectief
 - De rode vogel / Astrid Lindgren en Marit Törnqvist (Hoogland & Van Klaveren, 2012)
 - over ontsnappen naar een wereld waar het beter is (boekenzoeker.be/de-rode-vogel)
-

Juryleden kunnen online op de boeken reageren. Ga naar www.deleesjury.be, klik op 'Lezen' en dan op de juiste leeftijdsgroep en het boek in kwestie.

Draken op het spoor

Over het boek

Auteur: Ade Sommereyns
Illustrator: Ann De Bode
Uitgeverij: De Eenhoorn

Over de makers

Ade Sommereyns (1971) was als kind en moeder al gek op lezen. Met “Draken op het spoor” staat ze nu voor het eerst aan de andere kant, die van schrijven. Naast leesplezier wil ze met haar werk kinderen ook weerbaarder maken voor de wereld waarin ze leven.

Ann De Bode (1956) illustreerde reeds meer dan 300 boeken. Daarin bereikt ze leeftijden van 2 tot 26 met uiteenlopende stijlen. Ze is vooral bekend om haar fimo-illustraties en haar realistisch geschilderde tekeningen. Meer zien en lezen kan op anndebode.be.

Korte inhoud

Wanneer Joris' vader ontslagen wordt als minister van Drakenbestrijding en de geplande schoolreis onder zijn leiding daardoor in het water dreigt te vallen, gaat Joris op zoek naar de enige onbekende drakensoort. Helaas leidt die tocht naar heel lieve draakjes. Toch zorgen die onverwacht voor genoeg paniek zodat de vader van Joris alsnog de schooltrip kan verzorgen ook al is het in een andere functie.

1. HET VERHAAL

1.1. Personages

- Wie doet er mee in het verhaal? (Joris, Lucas, vader, moeder, oma, opa, Alfred, Madame Flambé, Brutus, juf Dotje)
- Welk personage vond je het leukst? Waarom?
- Over wie kom je het meeste te weten? (Joris)
- Beschrijf Joris (blond, jong, oplossingsgericht, dapper, trots...). Geef enkele voorbeelden uit het boek om je antwoord te staven (blond & jong: zie de afbeeldingen, oplossingsgericht: het hele werkloosheidsverhaal, dapper: op zoek naar drakensoort, trots: vader mag geen theehuis beginnen & hij verbergt dat er een mogelijk probleem met de schoolreis is)
- Wat is Joris' volledige naam? (Joris IV)
- Wat vind je van het gebruik om kinderen naar hun vader of moeder/grootvader of grootmoeder te noemen?
- De gelijkenis tussen Joris en zijn voorouders gaat verder dan alleen de naam. Leg uit (ze zijn allemaal minister van Drakenbestrijding geweest)
- Denk je dat dit een rol speelt in hoe Joris zich later betrokken voelt bij zijn vaders jobverlies?

1.2. Stijl

Het boek valt op door zijn bijzondere illustratiestijl.

- Wat vind je van de tekeningen?
- Hoe zou je ze omschrijven? (schilderachtig, realistisch)
- Vind je ze bij het verhaal passen? Argumenteer.
- Wat is het effect van de gekozen stijl en het soort verhaal dat verteld wordt? (het wordt echter, geloofwaardiger)
- Wat versterkt dit effect verder? Bekijk hiervoor enkele illustraties en let op wat/wie er wordt afgebeeld? (voornamelijk mensen, soms een gerecht of een huisdier, pas helemaal op het einde de twee draakjes)

1.3. Genre

Boeken zijn geen eilanden. De auteur heeft andere verhalen gelezen die bewust en onbewust op de achtergrond spelen.

- In welk genre zou je het boek onderverdelen?
- Aan welke boeken deed dit verhaal je denken? (Harry Potter reeks...)
- Op welke manier verschilt dit boek van de anderen? (behalve de magische verhaallijn is er ook de werkloosheidslijn die een belangrijke rol speelt)
- Waar zie je gelijkenissen? (het magische met draken, goed en kwaad, vriendschap aan de goede kant, kinderen die afspiegeling van de ouders en hun conflicten zijn)

1.4. Einde

Het verhaal leest als een soort queeste: de vader verliest zijn job (o.a. omdat er geen drakengevaar meer is) / de zoon zorgt dat dit gevaar weerkeert / de vader krijgt zijn job terug. Althans zo zou de cyclus kunnen eindigen.

- Hoe eindigt het verhaal? (vader houdt een soort drakenmuseum open in eigen huis, de kleine draken wonen daar en krijgen kinderen)
- Had je dit einde verwacht? Waarom wel/niet?
- Wat vind je van deze afloop?

Vergelijk de afloop met vergelijkbare boeken zoals de Harry Potterreeks. Die wikkelen wel af maar zorgen altijd dat de grote verhaallijn nog onopgelost is.

- Zijn alle losse eindjes weggewerkt? (vader heeft een job, Joris is weer thuis, de onbekende drakensoort is geïdentificeerd, het huis is afgewerkt...)
- Hoe zou een mogelijk vervolg eruit kunnen zien? (een verhaal dat zich in het nieuwe drakenmuseum afspeelt, een verhaal rond de kleine draken, waarin er toch een nieuwe drakensoort die opduikt)
- Denk je dat er een vervolg komt? Waarom? (de serietitel)

2. VERWERKING

2.1. Werkloosheid

Ook al speelt het verhaal zich af in een semi-magische setting, mensen hebben gewoon jobs die ze nodig hebben om hun leven te bekostigen. Zo ook de ouders van Joris.

- Wat is het beroep van de vader van Joris? (minister van Drakenbestrijding)
- Waarom verliest hij zijn werk? (geen drakendreiging meer, onmin met Brutus' vader)
- Hoe gaan de personages ermee om? (aanvankelijk verborgen voor de kinderen, wat zuiniger leven, de grote verbouwing wordt creatief opgelost, Joris schaamt zich, Joris wil het oplossen, vader solliciteert zich te pletter)
- Voor welke jobs solliciteert vader? (eerst bij ministerie, daarna vanalles en nog wat)
- Hoe voelt Joris zich daarbij? (hij vindt niet dat zijn vader conciërge of kok moet gaan spelen, hij schaamt zich)
- Waarom schaamt Joris zich? (de schooluitstap zal niet door kunnen gaan, zijn vader had een hoge functie en veel jobs zijn dat niet)
- Hoe probeert Joris zijn vader te helpen? (hij gaat op zoek naar een onbekende drakensoort waardoor zijn vader weer nodig is)

- Kan je je voorstellen dat kinderen hun ouders aan een job proberen helpen?
- Waarom zouden ze dat doen?
- Waarom schamen mensen zich volgens jou als zij of iemand uit hun gezin een job verliest? (zelf: status, zelfbeeld, maatschappelijke druk, inkomen; anderen: status die afstraalt op gezin, opkijken naar iemand, maatschappelijke druk)
- Schaamt de vader zich? (hij is vooral creatief op zoek naar oplossingen en eerder gefrustreerd dat dat niet meteen aanslaat, het verzwijgen voor Joris kan als schaamte geïnterpreteerd worden maar ook als het beschermen van het kind)

- **Opdracht: Een andere baan**

MATERIAAL

- schrijfpapier
- pennen of tekenpotloden

Als je op zoek gaat naar een andere baan, bestaat de kunst erin om de dingen waar jij goed in bent te linken aan wat nodig is om job x of y uit te voeren. Verdeel de juryleden in duo's. Laat hen eerst een lijstje maken met vaders kwaliteiten en talenten. Vervolgens verzinnen ze een job, bestaand of onbestaand, waarvoor je deze zaken zeker nodig hebt. Laat hen hiervoor een korte vacature uitschrijven. Als dit moeilijk is, kan je hen vooraf enkele voorbeelden laten zien uit de krant of online. Als alle groepjes klaar zijn, hang je hun vacatures op of leg je ze op een grote tafel. Alle juryleden mogen nu zelf kiezen welke van de jobs het best bij de vader van Joris past.

Bespreek ook even na.

- Had één van deze jobs ook in het boek gepast?
- Wat vinden ze van de job die Joris' vader uiteindelijk vindt in het boek?

Juryleden kunnen online op de boeken reageren. Ga naar www.deleesjury.be, klik op 'Lezen' en dan op de juiste leeftijdsgroep en het boek in kwestie.

Tess Waterkers

Over het boek

Auteur: Gregory Maguire

Illustrator: David Litchfield

Vertaler: Lore Aertsen

Uitgeverij: De Eenhoorn

Over de makers

Gregory Maguire is een bekende Amerikaanse schrijver. Na zijn studies Engels en kinderliteratuur schreef hij een doctoraatsthesis over fantasy voor kinderen van 1938 tot 1989. Hij schrijft boeken voor zowel kinderen als voor volwassenen. Voor volwassenen schrijft hij vaak bewerkte vertellingen van kinderverhalen. Zijn bekendste boek "Wicked" is herwerkt tot een populaire musical.

David Litchfield is een Engelse illustrator. Hij begon al te tekenen op jonge leeftijd, toen hij Star Wars- en Indiana Jones-strips tekende voor zijn oudere broer en zus. Inmiddels verschijnen zijn illustraties in tijdschriften, kranten, kinderboeken en op T-shirts. Hij illustreert boeken voor andere auteurs, maar schrijft ook zelf prentenboeken. Zijn bekendste boeken zijn die over "de Beer en de piano".

Korte inhoud

Tess Waterkers is een jong konijn. Wanneer haar vader plots verdwijnt, besluit haar moeder om met Tess en haar broertje Pip te verhuizen naar een plek waar meer dieren wonen. Ze trekken in in appartementsboom de Geknakte Tak, met meneer Uil als huisbaas, de veldmuis Manny Vingergas als conciërge, en de eekhoornfamilie Eikenblad als bovenburen. Beetje bij beetje past Tess zich aan haar nieuwe leven aan. Het is een proces met vallen en opstaan en meer dan één avontuur. Haar pad kruist dat van Monsieur Reynaert de vos, Tunk de Honingbeer, de kip Fricassee Zondag, stinkdier Sylvia Spruit en haar chinchilla Willa, de slang de Eindbuis en konijnenmeisje Jakkie.

1. HET VERHAAL

1.1. Personages

Het boek Tess Waterkers wordt bevolkt door een grote groep kleurrijke personages. Je kan gebruik maken van bijlage 1 om ze te bespreken. Print de bijlage en maak er losse kaartjes van. Leg de kaartjes open in de kring. Laat elk van de juryleden om beurten een kaartje kiezen.

- Wat weet je nog over dit personage?
- Kan je in één zin dit personage beschrijven, en daarbij de belangrijkste karaktereigenschappen benoemen?
- Vond je dit een leuk personage? Zou je dit personage graag leren kennen?

1.2. Stijl en vertaling

Bespreek de schrijfstijl met de juryleden.

- Vond je dat het boek vlot las? Hoe kwam dat?
- Zag je het verhaal voor je terwijl je aan het lezen was? Zo ja, kwam dat door de tekst of ook door de illustraties? Vind je dat de auteur de omgeving, de acties van Tess... goed beschreef?
- Ging het verhaal eerder traag (te traag) of eerder snel (te snel) voor jou?
- Is er iets dat je graag anders had gezien aan de manier waarop het verhaal geschreven is?

Lees het hoofdstuk "Diner bij maanlicht" voor (p.4-5). Het is een kort hoofdstuk, maar veelzeggend in weinig woorden. Je kan volgende zaken bespreken:

- De beeldspraak bij de zon ("een plumpe mandarijn") en de maan ("een kleine kapotte cirkel")
- De sfeerschepping in de eerste alinea
- De dingen die wel en net niet gezegd worden: de korte antwoorden van mama die geen zin heeft om te praten, Pip die nauwelijks hoorbaar het gemis van papa uitspreekt, Tess die duidelijk maakt dat ze zich als een kind behandeld voelt.
- "Het gras zag eruit als avondeten, en het smaakte ook als avondeten. Diner bij maanlicht, dacht Tess" (p.5) Er had ook kunnen staan "Tess, Pip en mama aten wat gras". Wat is het verschil? Wat is het mooist? Hoe komt dat?
- Opnieuw het gemis van papa in "zou dit vinden" versus "zou dit hebben gevonden".

Tess Waterkers is oorspronkelijk een Engelstalig boek. Je hoort dus niet alleen de stem van de auteur in de schrijfstijl, maar ook die van de vertaalster. Lore Aertsen werd voor dit boek genomineerd voor de Filter Vertaalprijs Kinder- & Jeugdboeken 2024. Als je hier voor jezelf meer over wil lezen, vind je hier enkele interessante links:

- Het juryrapport: tijdschrift-filter.nl/filter-vertaalprijzen/2024/nominaties-filter-vertaalprijs-kinder-en-jeugd-boeken-2024/
- Een interview met de vertaalster: ilfu.com/alle-artikelen/filter-vertaalprijs-interviews-24

Het is voor deze leeftijd nog niet mogelijk om oorspronkelijke tekstfragmenten te vergelijken, maar je kan wel even naar de vertaling van de namen kijken. Je vindt een vergelijking in bijlage 2.

Lees een Engelstalige naam voor. Kunnen de juryleden raden over wie het gaat? Geef nu een letterlijke vertaling van de Engelstalige naam. Kunnen ze het nu raden?

- Waarom zou de vertaalster deze naam op deze manier vertaald hebben? Welke aspecten van de oorspronkelijke naam probeerde ze over te nemen? (denk aan zowel betekenis als klank)
- Vind je de Nederlandstalige naam goed bedacht?
- Kan je zelf een alternatieve naam bedenken die ook goed zou passen?

1.3. Ruimte

- Waar speelt het verhaal zich af?
- Wat is de belangrijkste plek in het verhaal? (de Geknakte Tak)
- Waaraan doet de Geknakte Tak denken? (aan een oud appartementsgebouw)
- Wie woont waar in de Geknakte Tak? (zie p.41: bovenaan in de "penthouse" meneer Uil, daaronder de zangvogels, daaronder de familie Eikenblad, dan Manny en Sofie Vingergras en in de kelderflat de familie Waterkers)
- Lijkt je dit een fijne plek om te wonen? Zou jij je hier kunnen thuis voelen? Waarom (niet)?

• Opdracht: de Geknakte Tak bouwen

MATERIAAL

-
- Bouwmateriaal naar keuze: Lego, Duplo, houten blokken, takjes en ander materiaal uit de natuur...
 - Papier of karton
 - Kleurpotloden, stiften...
-

Vraag de juryleden om de Geknakte Tak na te bouwen. Je voorziet daarvoor het materiaal dat jou het meest aanspreekt of waar je het makkelijkst kan aangeraken. De juryleden kunnen ook de personages tekenen, uitknippen en in hun respectievelijke woningen plaatsen.

Eventueel kan je de gesprekken over de personages en de ruimte (zie vragen hierboven) houden terwijl de juryleden aan het bouwen en knutselen zijn, of nadat het bouwwerk af is.

1.4. Illustraties

Laat de juryleden door het boek bladeren en laat hen rustig de illustraties bekijken. In het ideale geval zorg je voor meerdere exemplaren van het boek, en verdeel je de juryleden in kleine groepjes.

→ Kies de illustratie die je het meest aanspreekt. Bekijk ze nog eens goed en vergelijk eventueel met enkele andere illustraties. Waarom koos je net deze?

Breng de juryleden terug in de grote kring, en laat hen hun favoriete illustraties aan elkaar tonen.

→ Hoe zou je de stijl van de illustraties omschrijven? (realistisch, kleurrijk, vloeiend...)

→ Wat valt op aan het kleurgebruik? (er is een afwisseling tussen lichtere en donkerdere illustraties, de illustrator deed dit bewust omwille van de lichte en donkere kanten in het leven van Tess)

→ Werden er vooral lichte of donkere illustraties gekozen?

Kijk naar de illustratie op de cover. Dit is de illustratie van p.2. Bij de Engelstalige uitgave staat er een andere illustratie op de cover (walker.co.uk/Cress-Watercress-9781529507102.aspx).

→ Welke van beide vind je de beste keuze? Waarom?

→ Is er nog een andere illustratie die jij geschikt zou vinden als cover? Welke?

2. VERWERKING

2.1. Dierenverhalen

In het Engelstalig taalgebied zijn verschillende klassiekers bekend waarin dieren (al dan niet konijnen) een hoofdrol spelen. Niet alleen voor peuters en kleuters, maar ook voor oudere lezers. Lezers die het over Tess Waterkers hebben, verwijzen vaak naar deze werken. Leg de boeken die je kan vinden op tafel, of zoek er anders de korte inhoud en een afbeelding van op:

- Waterschapsheuvel / Richard Adams (Boekerij, 2020): oorspronkelijk uit 1972
- De wind in de wilgen / Kenneth Grahame en Ernest H. Shepard (ill.) (Ploegsma, 2020): oorspronkelijk uit 1908, voor het eerst in het Nederlands vertaald in 1930
- Alle verhalen van Beatrix Potter: de oorspronkelijke uitgave / Beatrix Potter (Ploegsma, 2020): Beatrix Potter leefde van 1866 – 1943
- Stuart Little / E.B. White: boek uit 1945 dat in 1947 vertaald werd als “Tom Trikkelbout” en in 2020 als “Stuart Little: avonturen van een kleine, eigenwijze muis”. Er is geen recente Nederlandse vertaling van het boek, maar de verfilming uit 1999 is wel gekend.
- Podkin Eenoor / Kieran Larwood en David Wyatt (ill.) (Gottmer, 2017): geen klassieker, maar wel interessant om er ook bij te nemen

→ Denk je dat er tussen deze boeken één ligt waardoor de auteur van Tess Waterkers zich liet inspireren? Welk?

→ Lees jij graag verhalen met dieren in de hoofdrol? Waarom wel / niet?

→ Zou het moeilijker of gemakkelijker zijn om een verhaal te schrijven met dieren als personages?

Hou met de juryleden de quiz uit bijlage 3.

Na de quiz zou je samen kunnen besluiten dat Gregory Maguire zich met Tess Waterkers wel in een oude traditie van dierenverhalen plaatst, maar dat hij – ondanks het feit dat er veel parallellen met deze klassiekers getrokken worden – geen bewerking van één van deze boeken heeft willen schrijven. Hij liet zich inspireren door een voorval uit zijn eigen leven en door zijn voorliefde voor het sprookjesachtige in de natuur om zo een heel eigen dierenverhaal te schrijven.

2.2. Verlies

Doorheen het hele verhaal blijft het gemis van Tess' papa duidelijk voelbaar. Ook het gemis van haar oude thuis blijft lange tijd aanwezig. Je kan hier met de juryleden over praten door dicht bij het boek te blijven, zonder rechtstreeks naar eigen ervaringen te vragen.

- Vond je dit een overwegend triest, of eerder een optimistisch boek? Hoe komt dat?
- Hoewel papa er niet meer is, is hij toch heel aanwezig in het verhaal. Hoe kan dat? (de familie denkt veel aan hem, praat over hem, Tess blijft hem zoeken, of toch zoeken naar wat er met hem kan gebeurd zijn, ze zorgt ervoor dat Pip hem niet vergeet)
- Was er een moment waarop je dacht dat Tess' vader toch terug zou komen?
- Vind je dat de auteur Tess' vader uiteindelijk had moeten laten terugkomen? Was dat een beter einde geweest, of was het boek dan beter geweest? Waarom (niet)?
- Mama wil op het einde liever in de Geknakte Tak blijven, Tess was liever teruggekeerd naar haar oude huis. Wie geef jij gelijk? Was het beter geweest als ze op het einde teruggegaan waren?

"Pip zei: 'Ik herinner me papa als je me verhalen over hem vertelt.'

'Als ik je verhalen vertel,' zei Tess, 'herinner ik me hem ook.'" (p.213-215)

- Helpen verhalen inderdaad om je iemand te herinneren?

2.3. Recensies

Bekijk met de juryleden enkele fragmenten uit recensies in bijlage 4.

Deze recensenten zijn onverdeeld enthousiast over Tess Waterkers. En dat schrijven ze op in lyrische, voor kinderen wat moeilijker te begrijpen woorden. Je kan in je eigen woorden aan de juryleden vertellen wat erin staat.

Vraag de juryleden om zelf een recensie te schrijven.

Knip de woorden uit het woordenraster op de website van de Leesjury (deleesjury.be/sites/default/files/beoordelingsrasters.pdf) tot kaartjes en leg ze open.

- Kies drie woorden uit waarvan je vindt dat die bij het boek passen.
- Schrijf met behulp van deze woorden een korte recensie. Een twee- tot drietal zinnen is voldoende.

Laat de juryleden hun recensies aan elkaar voorlezen.

- Verschillen de meningen of komen ze overeen?
- Hoe gelijkaardig of verschillend zijn deze recensies van die van de volwassen recensenten?

3. VERDER LEZEN

- Podkin Eenoor / Kieran Larwood en David Wyatt (ill.) (Gottmer, 2017) – met een jong konijn als hoofdpersonage en veel avontuur (boekenzoeker.be/podkin-eenoor)
- Een vriend als geen ander / Oliver Scherz en Barbara Scholz (ill.) (Ploegsma, 2020) – over familie en vriendschap, met bosdieren als hoofdpersonages (boekenzoeker.be/een-vriend-als-geen-ander)
- De wilde robot / Peter Brown (Querido, 2019) – over thuiskomen, met veel dierenpersonages (boekenzoeker.be/de-wilde-robot)

Juryleden kunnen online op de boeken reageren. Ga naar www.deleesjury.be, klik op 'Lezen' en dan op de juiste leeftijdsgroep en het boek in kwestie.

Bijlage 1a

	<p>Mama</p> <p>Manny Vingergras</p>
	<p>Pip Waterkers</p> <p>Mener Uil</p>
	<p>Tess Waterkers</p> <p>Finny Eikenblad</p>

Bijlage 1b

	<p>Fricassee Zondag</p>
	<p>Tunk de Honingbeer</p>
	<p>Monsieur Reynaert</p>
	<p>Sylvia Spruit</p>
	<p>Jakkie</p>

Bijlage 2

Engelstalige versus Nederlandstalige namen in Cress Watercress / Tess Waterkers

Engelstalige naam	Letterlijk	Nederlandstalige naam
Watercress	Waterkers	Waterkers
Cress	Een Engelstalige genderneutrale naam, evenals de naam van een kruid (cf. "watercress")	Tess
Kip	Een Engelstalige jongensnaam	Pip
Rotty	Verkleinwoord van het Engelse "carrot" = wortel	Wotty
Agatha Cabbage	Agatha Kool	Sylvia Spruit
The Broken Arms	De gebroken armen	De Geknakte Tak
Manfred Crabgrass	Crabgrass ("finger-grass") wordt veelal beschouwd als een onkruid. (Hoewel een letterlijke vertaling van "finger-grass" is het Nederlandse "vingergras" een siergras)	Manfred Vingergras
Lolly Oakloaf	Lolly (een Engelse genderneutrale naam) Eikenblad	Polly Eikenblad
Finny (Finian), Jo-Jo, Teddy, Brewster	Finian, Teddy en Brewster zijn Engelstalige jongensnaam. Jo is een genderneutrale naam, Jojo eerder een meisjesnaam.	Finny (Fineas), Joppy, Ted, Briek
The Final Drainpipe	De laatste afvoerpijp	De Eindbuis
Nasty	Vervelend, naar, smerig	Jakkie

Bijlage 3

DE GROTE DIERENVERHALEN-WAAR-OF-NIETWAAR-QUIZ

(of: waar haalde Gregory Maguire zijn inspiratie vandaan?)

1. In de recente, succesvolle trilogie over Podkin Eenoor moet een dapper, jong konijn het opnemen tegen de gewetenloze Goroms, die de burcht van zijn familie hebben verwoest. Samen met zijn oudere zus Paz en zijn peuterbroertje Poek probeert hij de Goroms te verslaan. De auteur van deze boeken, Kieran Larwood, is goed bevriend met Gregory Maguire, de auteur van Tess Waterkers. Al van in hun kindertijd delen ze een liefde voor dieren en natuur.
 - **Niet waar.** *Beide auteurs zijn wel Engelstalig, maar Kieran Larwood is een Brit en Gregory Maguire een Amerikaan.*
2. Vandaag de dag wonen veel mensen niet langer dicht bij de natuur. Ze wonen in verstedelijkte gebieden waar niet veel wilde dieren te zien zijn. Gregory Maguire gelooft dat wilde bosdieren daardoor iets sprookjesachtig hebben gekregen. Hij vindt de dierenwereld met sprekende dieren een minstens even krachtige en magische setting voor een verhaal als de oorspronkelijke sprookjeswereld. Daarom schreef hij Tess Waterkers met dieren in de hoofdrol.
 - **Waar.**
3. Auteur en illustrator Beatrix Potter leefde van 1866 tot 1943. Haar leven lang tekende ze de tuin, het landschap en de dieren in en rond haar vakantiehuis in het Britse Lake District. Zo ontstonden de verhalen over Pieter Konijn, Benjamin Wollepluis, Eekhoorn Hakketak en vele andere dieren. Generaties kinderen groeiden op met de verhalen van Beatrix Potter. Zo ook Gregory Maguire. De verhalen inspireerden hem tot het schrijven van Tess Waterkers.
 - **Niet waar.** *Gregory Maguire leerde de verhalen van Beatrix Potter pas kennen in zijn vroege tienerjaren. Hij beschouwt dat nu als een gat in zijn kindertijd.*
4. In de klassieker “Waterschapsheuvel” van Richard Adams verlaat een groep konijnen hun oude kolonie op zoek naar een nieuwe plek om te wonen. Gregory Maguire is bekend om zijn bewerkingen van klassieke verhalen, hij deed het eerder met onder andere “De Tovenaar van Oz” en “Assepoester”. Tess Waterkers is zijn bewerking van “Waterschapsheuvel”.
 - **Niet waar.** *Het klopt wel dat Gregory Maguire eerder bewerkingen maakte van klassieke verhalen, maar ondanks de gelijkenissen verwijst hij zelf niet naar “Waterschapsheuvel” als zijn inspiratiebron voor “Tess Waterkers”.*
5. Tess Waterkers is geschreven ter nagedachtenis van een gestorven konijn... Zo'n 15 jaar geleden was Gregory Maguire met zijn gezin op bezoek bij een vriend in Genève, Zwitserland. De kinderen van die vriend hadden een konijn in de tuin, en de kinderen van Gregory Maguire keken er zo naar uit om het konijn te aaien en knuffelen dat ze bij aankomst opgewonden uit de auto sprongen en recht op het konijnenhok afstormden. Van pure schrik viel het arme konijn dood neer.
 - **Waar.** *Dit verhaal is echt gebeurd. Gregory Maguire wil met Tess Waterkers het onfortuinlijke konijn de kans geven om verder te leven in een boek.*

(Deze verhalen komen uit een interview met Gregory Maguire dat je hier thechildrensbookreview.com/gregory-maguire-discusses-cress-watercress/ kan nalezen of beluisteren.)

Bijlage 4

Tess Waterkers - Recensies

- “Ook in zijn recente, gloedvol in kleur geïllustreerde kinderboek Tess Waterkers leunt Maguire op de grote verhalen van vroeger. Wie leest over de wederwaardigheden van meisjeskonijn Tess, haar moeder en broertje Pip, ontkomt er niet aan om terug te denken aan Waterschapsheuvel van Richard Adams, Beatrix Potters Pieter Konijn en De wind in de wilgen van Kenneth Grahame. Maar het is een prettig soort vertrouwdheid, waarbinnen Maguire met zijn sterke verbeeldingskracht, eigentijdse, lyrische (en soms ook wel pittige) taalgebruik en gevatte humor moeiteloos overtuigt.”
(Trouw, Bas Maliepaard)
- “Het is een genot om met Tess mee te lezen en zo ook te leven. De vele krachtige, wonderlijke, kleurrijke tekeningen geven het boek vleugjes magie. Tess Waterkers laat zien hoe verhalen je helpen om niet te vergeten.”
(Boekwijzer, Eline Rottier)
- “Tess Waterkers is een talige fabel dat mede wordt opgetild door de vormgeving en de sfeerrijke en nostalgische illustraties van David Litchfield.”
(JaapLeest, Jaap Friso)
- “Tess Waterkers is een bijzonder verhaal waarin veel verschillende gebeurtenissen naar voorkomen. Hoewel het boek soms van hak op de tak springt, is het echter goed te volgen en raak je enorm betrokken bij de karakters en het verhaal zelf. Het is bijzonder om te lezen hoe zoveel karakters en gebeurtenissen een achterliggende gedachte hebben, maar tegelijkertijd wel te begrijpen zijn voor het kinderlijk brein. Daarnaast weergeven de illustraties het verhaal schitterend op papier. Een aanrader voor in iedere boekenkast.”
(Hebban, Xjuf.ilse.leest)
- “In deze antropomorfe vertelling over familie, verdriet en opnieuw beginnen is Maguire’s schrijfplezier bijna tastbaar als hij droogjes op zijn dierenpersonages reflecteert: ‘Ze was een warrig wezen, zelfs voor een kip.’ Lore Aertsen maakte van zijn Amerikaanse humor smeug Nederlands – voor volwassenen is het héérlijk voorlezen.
Tegenover die talige verbeeldingskracht plaatst David Litchfield (van de prentenboekenreeks De beer en de piano) illustraties die je tegemoet stralen; zon en maan schijnen dwars door de tekeningen heen. Schitterend is ook zijn bontgekleurde beer met sjerp van verse klimop en hertengewei op zijn kop. Er is geen twijfel mogelijk, de dierenliteratuur heeft er een aanwinst bij.”
(Het Parool, Joukje Akveld)